

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

obor Veřejná správa

Katedra trestního práva

Zneužití pravomoci úřední osoby

Diplomová práce

Bc. Lucie Čechová

Brno 2020

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Zneužití pravomoci úřední osoby zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury“.

.....

Bc. Lucie Čechová

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Janu Provazníkovi, Ph.D. za vstřícný přístup, ochotu a cenné rady při psaní mé diplomové práce.

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na zneužití pravomoci úřední osoby. V první části se zaměřuji na vymezení pojmu úřední osoby, porovnávám definici úředních osob a skutkovou podstatu trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby dle účinného trestního zákoníku a trestního zákona z roku 1961 a vymezuji další základní pojmy související s tématem. Obsahem druhé části je subsidiarita trestní represe u soudců, konkrétně situace, ve kterých soudci porušují svoji pravomoc, zda je proti nim častěji vedeno kárné či trestní řízení a jaké tresty jsou jim ukládány. Dále se zaměřuji na příslušníky Policie České republiky, na oblasti, ve kterých porušují svoji pravomoc, a na tresty jim za toto jednání ukládané. Závěrem se pokusím odhalit nedostatky a navrhnou případné změny v úpravě, které nedostatky řeší.

Klíčová slova

Zneužití pravomoci úřední osoby, úřední osoba, subsidiarita trestní represe, soudci, zneužití pravomoci, policista, nečinnost, podjatost, zneužívání vlivu, neoprávněná lustrace, nepřiměřené užití donucovacích prostředků, pomoc na pojistném podvodu

Abstract

My thesis is aimed at abuse of power by an official. In its first part I focus on the concept of an official person, I compare definitions of officials and the substance of the offense of abuse of power of the official according to effective criminal code and criminal law from the year 1961 and I demarcate other basic concepts related to my topic. The second part deals with subsidiarity of criminal repression by judges, specifically in situations of infringement, whether disciplinary or

criminal proceedings are conducted against them and which kinds of penalties are imposed on them. I also aim at members of the Police of the Czech Republic, at areas with violating jurisdiction and penalties allotted to them in consequence with this behaviour. In my conclusion I try to reveal shortcomings and suggest possible changes in the adjustment solving these shortcomings.

Key words

Abuse of power by an official, official, subsidiarity of criminal repression, judges, abuse of power, policeman, inaction, bias, abuse of influence, unjustified lustration, disproportionate use of coercive measures, assistance in insurance fraud

Obsah

Abstrakt.....	4
Obsah	6
Úvod	7
1. Základní pojmy	9
1.1. Úřední osoba.....	9
1.1.1. Osoby zasluhující zvýšenou ochranu	14
1.2. Pravomoc	15
1.3. Zneužití pravomoci	17
1.4. Odpovědnost	18
1.5. Trestný čin	20
1.5.1. Objekt trestného činu.....	20
1.5.2. Objektivní stránka trestného činu	21
1.5.3. Subjekt trestného činu	22
1.5.4. Subjektivní stránka trestného činu.....	24
2. Srovnání s předchozí právní úpravou.....	26
3. Statistika	28
4. Subsidiarita trestní represe u soudců.....	34
4.1. Kárné řízení se soudci.....	36
4.1.1. Nečinnost.....	39
4.1.2. Podjatost	42
4.1.3. Využívání vlivu	47
4.2. Trestní řízení se soudci	49
5. Trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby příslušníkem Policie ČR	55
5.1. Zvláštní řízení dle Hlavy III. zákona č. 361/2003 Sb.....	57
5.2. Neoprávněná lustrace	58
5.3. Nepřiměřené užití donucovacích prostředků a excesy	62
5.4. Pomoc na pojistném podvodu	64
6. Závěr.....	68
7. Seznam literatury.....	73
8. Přílohy	80

Úvod

V demokratickém právním státě je moc rozdělena mezi určité subjekty, které jsou nadány pravomocí rozhodovat o právech a povinnostech jiných lidí. Mají tak moc rozhodovat o osudech jiných lidí, s čímž je automaticky spojena odpovědnost za tato rozhodnutí. Těmito subjekty jsou úřední osoby, které se v případě svévolle mohou svým rozhodnutím dostat mimo rámec zákona. V demokratickém státě by ke zneužívání pravomoci úřední osoby nemělo vůbec docházet. Téma zneužití pravomoci úřední osoby je stále více medializované, neboť se jedná o protiprávní jednání, které má vliv na veřejnost, zejména na to, jak jsou úřední osoby vnímány společností.

Cílem diplomové práce je rozbor trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby, analyzovat judikaturu a právní úpravu související s tímto trestným činem, nalézt oblasti, které jsou v souvislosti s tímto trestným činem problematické a na tyto se pokusit najít vhodné řešení.

V první části své diplomové práce se zaměřím na základní pojmy, které souvisí s trestným činem zneužití pravomoci úřední osoby a které jsou stěžejní pro pochopení celé problematiky. Dále vymezím tento trestný čin tak, jak je uveden v trestním zákoníku, pod jakou hlavu v rámci systematiky zákona spadá a které trestné činy jsou tomuto příbuzné. Následně porovnáám úpravu tohoto trestného činu dle toho, jak je upraven v trestním zákoníku a v zákoně č. 140/1961 Sb., trestní zákon, který trestnímu zákoníku předcházel.

Ve druhé části se budu věnovat zejména statistice ke zneužívání pravomoci úřední osoby, která mi byla poskytnuta Nejvyšším státním zastupitelstvím v Brně. Stěžejní částí práce je vymezení problémů, které se váží k problematice trestání soudců za zneužívání pravomoci úřední osoby. Zaměřím se zejména na subsidiaritu trestní represe u soudců. Rozliším, kdy jednání soudců naplňuje znaky kárného provinění, za který jsou následně trestáni Nejvyšším

správním soudem v kárném řízení, a kdy jejich jednání naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby a jsou trestáni soudem v trestním řízení. Nakonec se pokusím zhodnotit, jak tyto tresty z mého pohledu na soudce působí, a navrhu, jak by bylo možné zneužívání pravomoci soudci eliminovat.

V další části se zaměřím na činnost policistů, kdy popíšu, jak probíhá řízení s policisty, následně se budu věnovat zvláštnímu řízení dle hlavy III. zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů ve vztahu k trestnímu řízení, které je proti příslušníkovi policie vedeno. Analýzou judikatury vyberu oblasti, ve kterých policisté nejčastěji svoji pravomoc zneužívají, zjistím, v jakých situacích je pravomoc zneužívána, jakým způsobem, zda se příslušníci protiprávním jednáním dopouštějí pouze analyzovaného trestného činu, či zda je tento páčán v souběhu s jinými trestnými činy a jaké tresty jsou jim ukládány. U každé oblasti se budu snažit navrhnout, jak by se těmito situacím dalo předejít.

Závěrem zhodnotím jednotlivé kapitoly, v oblastech, ve kterých zjistím nedostatky, se pokusím navrhnout podnět k úpravě a v případě soudců či policistů navrhu, jak při výkonu jejich činnosti eliminovat zneužívání pravomoci.

1. Základní pojmy

Žádná práce se pro účely objasnění problematiky neobejde bez základního vymezení pojmů, bez kterých není možné problematiku trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby pochopit. Nejprve charakterizují úřední osobu a následně vymezím pravomoc, zneužití a odpovědnost.

1.1 Úřední osoba

Označení „úřední osoba“ zavedl zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a nahradil tak pojem „veřejný činitel“ užívaný trestním zákonem č. 140/1961 Sb. Potřeba změny pojmu z veřejného činitele na úřední osobu vycházela z potřeby používání tohoto pojmu v souladu s pojmoslovím zakotveným mezinárodními dokumenty a zahraničním právem.¹

Definici úřední osoby nalezneme v § 127 trestního zákoníku, který mezi úřední osoby zahrnuje soudce, státní zástupce, strážníka obecní policie nebo příslušníka bezpečnostního sboru nebo ozbrojených sil. Dále je to prezident České republiky, senátor či poslanec Parlamentu České republiky, člen Vlády České republiky nebo jiná osoba, která zastává funkci ve voleném orgánu veřejné moci. Mezi úřední osoby patří i člen zastupitelstva, odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci. Zákon za úřední osobu označuje i soudního exekutora, který vykonává exekuční činnost nebo činnost, ke které je pověřen soudem nebo státním zástupcem, notáře, jenž vystupuje jako soudní komisař v řízení o dědictví, finančního arbitra a jeho zástupce, a dále označuje za úřední osobu i takovou fyzickou osobu, která byla stanovena stráží lesní, rybářskou, mysliveckou nebo přírodní. Všechny výše uvedené subjekty pak definici úřední osoby splňují pouze za podmínky, že plní

¹ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PČR: Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona, trestního zákoníku. [online]. Praha: POSLANECKÁ SNĚMOVNA PČR, 2008 [cit. 1. 2. 2020].

úkoly státu a společnosti a používají při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů.²

Tento výčet úředních osob dle zákona č. 40/2009 Sb. se liší od výčtu veřejných činitelů v zákoně č. 140/1961 Sb. tím, že zákon č. 140/1961 Sb. označuje za veřejného činitele i exekutora při sepisování exekutorských zápisů. Další odlišnost spatřuji v tom, že zákon č. 40/2009 Sb. doplňuje výčet úředních osob o finančního arbitra a jeho zástupce, výslovně vymezuje příslušníka městské policie a notáře provádějícího úkony v řízení o dědictví, který má v tomto případě postavení soudního komisaře.³ Z uvedeného plyne, že zákonodárce konkrétně vymezil osoby, které byly v zákoně č. 140/1961 Sb. uvedeny pouze obecně, a že je vlastně pojem úřední osoba širší, než byl pojem veřejný činitel, protože současný zákon poskytuje ochranu i těm osobám, které vystupují jako úřední osoby pouze při plnění stanovených úkolů, např. notář jako soudní komisař při řízení o dědictví. Tyto osoby jsou nejen zvýšeně chráněné, ale jsou i více odpovědné.⁴

Za soudce podle § 127 odst. 1 písm. a) je nutno považovat jednak soudce obecných soudů, včetně soudců Nejvyšších soudů a Ústavního soudu, jednak i přísedícího, neboť tento se podílí se soudcem na rozhodovací činnosti. Dále je za soudce třeba považovat i další personál soudu jako jsou soudní vykonavatelé, vyšší soudní úředníci, asistenti soudců, justiční čekatelé. Tito připravují danou věc k tomu, aby mohla být soudcem rozhodnuta, a zároveň poté, co je rozhodnuto, rozhodnutí realizují. Důvod, proč lze tyto osoby zařadit pod stejné ustanovení jako soudce, je fakt, že není chráněna osoba soudce jako taková, ale je chráněna

² § 127 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 2. 2020].

³ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PČR: Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona, trestního zákoníku. [online]. Praha: POSLANECKÁ SNĚMOVNA PČR, 2008 [cit. 1. 2. 2020].

⁴ ŠÁMAL, P a kol.: *Trestní zákoník I: komentář*. 2.vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1352.

výkon pravomoci soudce, kterou jsou oprávněni v určitých případech vykonávat i jiní zaměstnanci soudu.⁵

Subjekty popsané v dalších částech budou vymezeny pouze stručně, neboť předmětem této práce primárně není zabývat se problematikou zneužívání pravomoci těmito osobami.

Další osobou uvedenou v § 127 odst. 1 písm. b) je státní zástupce. Jejich postavení je zakotveno v zákoně o státním zastupitelství, přičemž soustava státního zastupitelství kopíruje soustavu soudů vyjma Ústavního a Nejvyššího správního soudu. Stejně jako v případě soudců není chráněno státní zastupitelství jako orgán, nýbrž jsou chráněni státní zástupci, kteří mají zároveň zvýšenou odpovědnost. Soustavu státních zastupitelství tvoří, stejně jako v případě soudů, další personál, který je chráněn totožným způsobem.⁶

Jde-li o osoby vymezené pod písm. c) tohoto ustanovení, jde jednak taxativně o prezidenta, poslance, senátora a člena vlády, jednak ustanovení obsahuje blíže nespecifikovaný pojem „jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci“. Mezi tyto jiné osoby můžeme zařadit vedoucí ředitele správy soudu jako nesoudcovského funkcionáře soudu, funkcionáře státního zastupitelství, ústředních orgánů státní správy (např. ministerstva).⁷

Ustanovení písm. d) § 127 označuje za úřední osoby orgány přenesené a samostatné působnosti, jimž jsou zejména v obcích obecní zastupitelstvo, starosta, rada obce, obecní úřad, případně obecní či městská policie, pokud je zřízena. Uvedené se samozřejmě vztahuje i na rovinu krajské působnosti. Orgány státní správy jsou státní orgány, které vykonávají přímou státní správu, patří mezi ně ministerstva, jiné ústřední orgány státní správy, například Úřad pro ochranu

⁵ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 22-24.

⁶ Tamtéž.

⁷ Tamtéž.

hospodářské soutěže, Národní bezpečnostní úřad nebo Úřad vlády České republiky. Co se týče jiného orgánu veřejné moci, tak tento není orgánem územní samosprávy ani státní správy. Jedná se o orgán, který rozhoduje autoritativně o právech a povinnostech jiných osob, rozhodnutí jsou vynutitelná státní mocí.⁸

Úřední osobou dle písmena e) § 127 je také strážník obecní policie, příslušník bezpečnostního sboru nebo ozbrojených sil.⁹ Bezpečnostními sbory jsou dle zákona č. 361/2003 Sb. Hasičský záchranný sbor, Policie České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Celní správa České republiky, Úřad pro zahraniční styky a informace, Vězeňská služba České republiky a Bezpečnostní informační služba.¹⁰ Ozbrojené síly se dle zákona č. 219/1999 Sb. dělí na armádu, Hradní stráž a Vojenskou kancelář prezidenta republiky a příslušníkem je pouze voják v činné službě. Z toho vyplývá, že úřední osobou podle trestního zákoníku budou pouze vojáci, a nikoliv civilní personál.¹¹

Soudní exekutor je úřední osobou pouze v případě, že vykonává exekuční činnost nebo další činnost, ke které je pověřen soudem nebo státním zástupcem, to znamená, že není úřední osobou při všech svých činnostech.¹² Exekuční činnost je vymezena exekutorským řádem jako nucený výkon exekučních titulů a zahrnuje i zřizování exekutorského zástavního práva.¹³ Pokud jde o další činnost, ke které je pověřen soudem, potom jde například o doručování písemností, vykonávání činností soudního vykonavatele. Exekutor může být pověřen soudem či státním

⁸ VANTUCH, P. *Trestní zákoník s komentářem*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2011, s. 418-419.

⁹ § 4 zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 2. 2020].

¹⁰ § 1 odst. 4 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 2. 2020].

¹¹ § 3 odst. 2 a § 2 odst. 5 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 2. 2020].

¹² FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J., ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 31.

¹³ § 1 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 2. 2020].

zástupcem ke správě a evidenci majetku, ohledně kterého bylo vydáno rozhodnutí v trestním řízení o jeho zajištění.¹⁴ V jiných oblastech jeho činnosti se na něj jako na úřední osobu nepohlíží.

Notář stejně jako soudní exekutor není považován za úřední osobu při všech svých činnostech, nýbrž pouze v případech, kdy vystupuje jako soudní komisař v řízení o dědictví. Při poskytování ostatních služeb, jako je například právní pomoc, nemá notář postavení úřední osoby, tudíž se na něj v případě spáchání trestného činu v souvislosti s touto jinou činností nebude pohlížet jako na úřední osobu.¹⁵

Finanční arbitr a jeho zástupce jsou dalšími osobami, které se považují za úřední v případě používání svěřených pravomocí k plnění úkolů státu.¹⁶ Jejich cílem je mimosoudní smírné vyřešení sporů, arbitr řeší pouze spory mezi spotřebiteli a finančními institucemi, které poskytují elektronické peníze, platební služby, stavební spoření, úvěry, životní pojištění, investice a směnu měn.¹⁷

Postavení stráží (stráž přírody, lesní, myslivecká či rybářská) je přesně vymezeno v zákonech zabývajících se danými oblastmi. Jde o soukromé fyzické osoby, které jsou zákonem zmocněny k výkonu části veřejné moci, přičemž zákony stanoví pravomoci jednotlivých stráží, které se od sebe v zásadě příliš neliší. Půjde zejména o zjišťování totožnosti osob, které porušují zákon a to tak, že jsou oprávněny žádat předložení průkazu totožnosti, dále jsou oprávněny osoby

¹⁴ § 76 odst. 1, § 76a zákona č. 120/2001 Sb.

¹⁵ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 35.

¹⁶ § 4 odst. 2 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 2. 2020].

¹⁷ Základní informace. *Kancelář finančního arbitra* [online]. Finanční arbitr, © 2020 [cit. 1. 2. 2020].

přistižené při páchání přestupku předvést policejnímu orgánu či ukládat a vybírat pokuty v bokovém řízení za přestupky.¹⁸

Ustanovení § 127 odst. 3 vymezuje výčet osob s obsahově totožným postavením jako v odst. 1 s tím rozdílem, že se jedná o osoby cizího státu, a toto postavení je jim přiznáno mezinárodní smlouvou, případně jsou to osoby působící na našem území se souhlasem orgánu České republiky.¹⁹

1.1.1 Osoby zasluhující zvýšenou ochranu

V souvislosti s postavením úřední osoby vyvstává otázka, zda by nebylo vhodné začlenit do § 127 i další osoby, například posádku zdravotnické záchranné služby či lékaře a ostatní zdravotnický personál. Tyto osoby čelí zvýšenému ohrožení například ze strany osob, které jsou po požití alkoholu či jiné návykové látky agresivní. Zařazení zdravotnického personálu do § 127 bylo navrženo v době, kdy se přijímal současně platný trestní zákoník. Návrh byl zamítnut a vyřešen tak, že zdravotní pracovníci sice nejsou úředními osobami ve smyslu § 127 trestního zákoníku, ale v případě, že bude například trestný čin vraždy spáchán na zdravotnickém pracovníkovi, bude tento útok posuzován dle § 140 odst. 3 písm. f) trestního zákoníku stejně přísně, jako když by se jednalo o útok na úřední osobu.²⁰ Stejně přísně je stíháno i například ublížení na zdraví dle § 146 trestního zákoníku nebo těžké ublížení na zdraví dle § 145. Zdravotnický personál není dle mého názoru těmito ustanoveními v trestním zákoníku zvýšeně chráněn, nýbrž je zde pouze vyšší trest pro pachatele těchto trestných činů. Nabízí se otázka, jakým způsobem se mohou zdravotníci v případě agresivních pacientů efektivněji bránit.

¹⁸ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J., ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 37.

¹⁹ § 127 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb.

²⁰ VÁVRA, L. Zrození nové úřední osoby? *Právní prostor* [online]. Články, publikováno 26. 3. 2015 [cit. 8. 3. 2020].

Dle mého názoru se mohou efektivně bránit instituty nutné obrany či krajní nouze. Myslím si, že se tak v praxi i děje, ale aby nedocházelo ke zneužívání těchto prostředků, bylo by na místě o použití sepisovat záznamy, které by podléhaly přezkumu.

Na druhou stranu by byla činnost lékařů například při sepisování zprávy pro pojišťovnu brána jako výkon veřejné moci a lékaři by při určitých činnostech byli zvýšeně odpovědní. V případě, kdy by lékař například vyplnil zprávu pro pojišťovnu záměrně v její neprospěch, byl by tento přísněji potrestaný, neboť by porušil svoji pravomoc. Stejně postavení jako zdravotníci, by mohli mít i pedagogové.

K otázce, zda pedagoga či zdravotníka zařadit mezi úřední osoby, se vyjádřil i bývalý ministr spravedlnosti Robert Pelikán. Tento nesouhlasil se zařazením pedagogů ani například záchranářů do § 127 trestního zákoníku, neboť v případě, kdy je na tyto osoby útočeno, neznamená, že to je útok na výkon státní moci. Dále vyjádřil myšlenku, že se lidé domnívají, že v případě, kdy budou tyto osoby zařazeny mezi úřední osoby dle § 127, ustanou útoky a další problémy spojené s výkonem činností. Poslanec Pavel Blažek se vyjádřil podobně v tom smyslu, že v případě, kdy se z každého udělají úřední osoby, bude úřední osoby všichni a zároveň nikdo.²¹

1.2 Pravomoc

Pravomoc zahrnuje právní prostředky, které mají různé orgány, ať již státní či mezinárodní, jejichž prostřednictvím mohou úřední osoby vykonávat svoji působnost. Právní prostředky mají definiční znaky, mezi něž patří oprávnění státního orgánu chovat se určitým způsobem a působit na společenské vztahy,

²¹ BLAŽEK, Pavel. Pavel Blažek: Otázky Václava Moravce. *ODS.cz* [online]. Články a média, publikováno 28. 2. 2016 [cit. 19. 8. 2020].

způsobilost přijímat rozhodnutí, vydávat právní akty nebo činit další opatření, která jsou vynutitelná státní mocí, a to i za použití státního donucení.²²

Vymezit pojem pravomoc je velice důležité pro klasifikaci trestných činů spáchaných úředními osobami a proti úředním osobám. Tento pojem není v trestním zákoníku přímo definován, pouze je v § 127 odst. 2 stanoveno: „*K trestní odpovědnosti a ochraně úřední osoby se podle jednotlivých ustanovení trestního zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností.*“²³ Ostatně tento pojem je vykládán různými autory odlišně.

Obecně lze říci, že subjekt je v rámci své pravomoci oprávněn vykonávat veřejnou moc, to znamená, že je oprávněn autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech. Toto své oprávnění vykonává v rámci své působnosti a prostřednictvím právních prostředků, které jsou mu svěřeny. Pravomoc tedy zahrnuje rozhodování o právech a povinnostech subjektu a zároveň obsahuje i prvek mocenský.²⁴ Hendrych vyjádřil myšlenku, že veřejná správa potřebuje finanční, osobní, právní a materiální prostředky k tomu, aby mohla plnit úkoly v rámci své působnosti. Samotnou pravomoc vymezil jako oprávnění orgánu vykonávat veřejnou moc, přičemž ve veřejné správě v České republice se pravomoc projevuje zejména vydáváním opatření obecné povahy, nařízení, správních aktů, výkonem rozhodnutí neboli exekucí, správním dozorem a uzavíráním veřejnoprávních smluv.²⁵

²² FILIP, J., SVATOŇ, J. *Státověda*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011, s. 61.

²³ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vyd. Praha: Leges, 2019, s. 127.

²⁴ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J., ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 76.

²⁵ HENDRYCH, D. a kol. *Správní věda – Teorie veřejné správy*. 4. aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2014, s. 136.

Každá úřední osoba má své pravomoci, přičemž okruh těchto pravomocí nebude sporný u těch osob, které za úřední osoby označuje přímo zákon. Naopak u osob, které mají smíšené pravomoci a nevykonávají pouze státní správu a v zákoně nejsou jednoznačně za úřední osoby označeny, nebude okruh pravomocí tak jednoznačný.²⁶

Stěžejní pro téma diplomové práce bude vymezit, zda je trestný čin úřední osobou spáchán v souvislosti s jejími pravomocemi. To znamená, zda úřední osoba zneužila své pravomoci ke spáchání trestného činu, případně či zda pouze překročila rámec své povinnosti. Ne všechny trestné činy, ve kterých figuruje úřední osoba, jsou posuzovány jako trestné činy úředních osob. V případě, že se pachatel dopustí trestného činu nikoliv v postavení úřední osoby, ale jako soukromá fyzická osoba, bude tento čin posuzován jako trestný čin spáchaný fyzickou osobou, a nikoliv jako trestný čin spáchaný osobou úřední.²⁷

1.3 Zneužití pravomoci

S pravomocí souvisí i pojem zneužití pravomoci. Dalo by se říci, že zneužití pravomoci je situace, kdy úřední osoba poruší jiný právní předpis při výkonu práv a povinností, které jsou jí svěřeny právním řádem v případě, kdy jedná a vystupuje vůči recipientovi. Pravomoc úřední osoby musí být vykonávána v mezích zákonů a Ústavy a v případě, kdy je pravomoc vykonávána nad tyto meze, půjde o zneužití pravomoci. O výkon pravomoci úřední osoby půjde tehdy, pokud vystupování úřední osoby bude mít jak prvek rozhodovací, tak i prvek mocenský.²⁸

²⁶ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 39-41.

²⁷ Tamtéž, s. 75.

²⁸ Tamtéž, s. 78-80.

V případě rozhodovacího prvku se jedná o rozhodování subjektu o právech a povinnostech příjemce veřejné moci, například vydání řidičského průkazu či různé druhy rozhodnutí, mezi která můžeme zařadit rozhodnutí o pokutě za správní delikt. To znamená, že rozhodovací prvek je přítomen pouze v případě, že nositeli veřejné moci při rozhodování je ponechána určitá míra úvahy a nezáleží na tom, jestli je tato úvaha vázána na zákony, jestli rozhodnutí závisí na jeho volném uvážení nebo zda má nositel veřejné moci na výběr mezi více řešeními.²⁹

Mocenský prvek ve výkonu veřejné moci nalezneme tam, kde nositel veřejné moci po příjemci požaduje, aby něco konal, strpěl nebo opominul. Nositel veřejné moci toto může požadovat nejen v konečném rozhodnutí, ale i v procesních úkonech, například když požaduje doložení informací důležitých pro rozhodnutí ve věci samé. Splnění povinnosti je možné vynutit použitím donucovacích prostředků, uložením pořádkové pokuty nebo třeba i zhoršením postavení účastníka při řešení věci. Z uvedeného plyne, že mocenský prvek je zde pouze v případě, kdy je možné splnění povinnosti vynutit, ať již exekucí, nebo služebním zákrokem.³⁰

1.4 Odpovědnost

Odpovědnost je dalším pojmem vztahujícím se k úřední osobě. Odpovědnost máme právní, politickou a morální, přičemž pro naše účely je nejdůležitější odpovědnost právní, která znamená, že právní norma stanoví negativní následky vůči tomu, kdo porušil povinnost. Rozlišujeme různé druhy právní odpovědnosti a

²⁹ FRYŠTÁK, M., KUČTA, J., PROVAZNÍK, J. ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 78-80.

³⁰ Tamtéž, s. 78-80.

to trestněprávní, správněprávní, disciplinární a soukromoprávní. Pro účely diplomové práce je nejdůležitější odpovědnost trestněprávní.³¹

S pojmem odpovědnost se setkáváme ve spoustě právních předpisů, nikde ale nenalezneme její přesnou definici. Funkce a smysl odpovědnosti se v jednotlivých společenských vztazích a oblastech práva liší. Trestní právo chápe odpovědnost jako povinnost pachatele strpět negativní sankci za spáchaný trestný čin. Tato sankce je mu uložena v rámci trestněprávního vztahu mezi státem a pachatelem.³²

Trestněprávní odpovědnost stojí na zásadě zákonnosti a na zásadě subsidiarity trestní represe. Zásada zákonnosti znamená, že činy, které jsou považovány za trestné, stanoví trestní zákoník, jenž zároveň za spáchaní těchto činů stanoví i sankce. Zásada subsidiarity trestní represe znamená, že k ochraně zájmů, které jsou taxativně vymezeny, lze použít trestní zákoník teprve tehdy, pokud nelze uplatnit odpovědnost podle jiného právního předpisu. To znamená, že se nejprve musí zkoumat, zda zájmy nelze chránit jinými prostředky, ať již trestními či netrestními, neboli prostředky práva obchodního, občanského, správního. Teprve v případě, kdy tato ochrana není dostatečná, nastupuje jako poslední možnost ochrana podle trestního zákoníku. Tam, kde zákonem chráněné zájmy lze chránit jinými prostředky než prostředky trestního práva, je použití trestněprávních sankcí nepřipustné.³³

Z uvedeného vyplývá, že k tomu, aby mohlo být použito ustanovení trestního práva, musí být splněny dvě podmínky. První podmínkou je nutnost, aby byl daný čin společensky škodlivý, a druhou podmínkou je, že nepostačuje

³¹ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 1.

³² MATES, P., SEVERA, J. *Odpovědnost státu za výkon veřejné moci*. Praha: Leges, 2014, s. 32-33.

³³ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vyd. Praha: Leges, 2019, s. 27.

ochrana zájmů jinými právními předpisy.³⁴ To, zda je čin společensky škodlivý, se bude posuzovat ve vztahu k tomu, jak významný je činem dotčených chráněný zájem, jakým způsobem byl čin proveden, jaké následky způsobil, jaká osoba jej spáchala, za jakých okolností, co pachatele vedlo ke spáchání tohoto činu, jakou má míru zavinění, k čemu směřoval, co ho k tomu vedlo a jaký měl záměr.³⁵

1.5 Trestný čin

V souvislosti s trestní odpovědností je nutné objasnit, co je to trestný čin. K tomu, aby byl daný čin považován za trestný, musí splňovat dvě podmínky. Musí být protiprávní, zákon jej musí výslovně za trestný označovat, a zároveň musí splňovat znaky, které trestní zákoník vymezí. Trestný čin má svoji formální a materiální stránku. Formální stránka je tvořena znaky fakultativními a obligatorními. Obligatorní znaky jsou subjekt, objekt, subjektivní stránka a objektivní stránka.³⁶

1.5.1 Objekt trestného činu

Objektem trestného činu je právem chráněný vztah či zájem. Mezi tyto právem chráněné zájmy můžeme zařadit například lidský život, zdraví, majetek či svobodu. Nejedná se zde o konkrétní objekt, ale jedná se tu například o životy všech osob, nikoliv jedné, proti které byl například spáchán trestný čin vraždy.³⁷

³⁴ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vyd. Praha: Leges, 2019, s. 27.

³⁵ Tamtéž, s. 72.

³⁶ Fryšták, M. a kol. *Trestní právo hmotné - obecná část*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2008, s. 47.

³⁷ Tamtéž.

V případě trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby se jedná o objekt v podobě zájmu státu na tom, aby úřední osoby vykonávaly svoji pravomoc řádně a v souladu se zákony a jinými právními předpisy. Toto je dle mého názoru velice důležité, neboť se tím vylučuje libovůle či zlovůle úředních osob, to znamená, že si úřední osoby nemohou rozhodovat tak, jak by chtěly, ale že se při svém rozhodování musí řídit zákony a jinými právními předpisy a tedy rozhodují v podobných případech podobně a nedochází k záměrnému zvýhodňování či naopak k záměrnému poškozování.³⁸

1.5.2 Objektivní stránka

Objektivní stránka zahrnuje jednání, následek a příčinnou souvislost mezi jednáním a následkem. Z toho vyplývá, že v případě objektivní stránky půjde o způsob spáchání trestného činu. K tomu, aby se jednalo o trestný čin, je nutné, aby daný skutek splňoval všechny tři uvedené znaky. U některých skutkových podstat jsou stanoveny i fakultativní znaky, které musí být splněny, mezi něž patří místo, čas, účinek trestného činu a způsob spáchání trestného činu.

Jednání je chování člověka, které je řízeno jeho vůlí.³⁹ Jednání úřední osoby zpravidla spočívá v tom, že rozhoduje o právech a povinnostech. Rovněž však může její jednání spočívat i v nekonání. Jednat tedy může tak, že úmyslně překročí svoji pravomoc, tedy že vykonává pravomoc jiného orgánu, nebo vykonává pravomoc úřední osoby nadřízené či naopak podřízené, pokud nemá právo za podřízeného tuto činnost vykonávat, a rovněž svoji pravomoc může porušit i v případě, že záměrně opomene vykonat určitou činnost.⁴⁰

³⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3145-3153

³⁹ Fryšták, M. a kol. *Trestní právo hmotné - obecná část*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2008, s. 48-49.

⁴⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3145-3153

Následek jako další znak objektivní stránky je důsledek jednání pachatele. Při jednání pachatele dochází k ohrožení právem chráněného zájmu nebo přímo k jeho poruše. V případě zneužití pravomoci úřední osoby dochází k ohrožení právem chráněného zájmu státu na tom, aby úřední osoby vykonávaly svoji činnost v souladu se zákony a jinými právními předpisy. Následkem může být situace, kdy úřední osoba obohatí sebe či jiného, nebo naopak jinému způsobí škodu a to jak majetkovou, tak i nemajetkovou například újmu na zdraví.⁴¹

Dalším znakem objektivní stránky je kauzální nexus neboli příčinný vztah mezi jednáním a následkem. Jednání musí bezprostředně směřovat k porušení či ohrožení právem chráněného zájmu, a v případě, že když by nedošlo k jednání pachatele, nedošlo by ani k následku.⁴² Kauzální nexus je u trestného činu porušení pravomoci úřední osoby důležitým bodem. Jednání musí bezprostředně směřovat k plánovanému následku. V případě, že tento chybí, nebude čin považovaný za trestný. Kauzální nexus se v objektivní stránce neobjeví v případě, že úřední osoba sice jednala tak, že překročila svoji pravomoc, ale tato se domnívala, že k takovému úkonu pravomoc má. Následně vznikla škoda. Zde úřední osoba jednala nedbalostně, konkrétně se jedná o nedbalost nevědomou. Úřední osoba totiž, nevěděla, že úkonem porušuje svoji pravomoc a škodlivý následek, který takovým jednáním způsobila, způsobit nechtěla.

1.5.3 Subjekt trestného činu

Dalším obligatorním znakem je subjekt trestného činu. Subjektem trestného činu je pachatel, kterým může být osoba fyzická i právnická. Co se týče pachatele jako fyzické osoby, tento není pouze osobou, která dokonala trestný čin, je jím i osoba, která organizovala spáchání trestného činu, pomáhala při páchání

⁴¹ Žatecká, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní – obecná část: Multimediální učební text*. 4., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, s. 43-44.

⁴² Tamtéž.

trestného činu či jednala jako spolupachatel. Dále může být pachatelem i osoba, která trestný čin připravuje nebo se dopustila pokusu, pokud zákon přípravu a pokus považuje za trestný.⁴³

V trestním zákoníku nalezneme trestné činy, jež lze spáchat pouze subjektem se zvláštními vlastnostmi, nebo se zvláštním postavením či způsobilostí. To znamená, že dochází k omezení okruhu osob, které daný trestný čin mohou spáchat. Tyto subjekty dělíme na konkrétní a speciální. Konkrétní subjekt nalezneme například u trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou. V tomto případě je jediným a konkrétním pachatelem matka, která v rozrušeném stavu způsobeném porodem zavraždila své dítě. Speciální subjekt znamená, že určité trestné činy může spáchat jen určitý okruh subjektů, jako je tomu například u trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby. Tento trestný čin mohou spáchat pouze osoby, které spadají do definice úředních osob dle § 127 trestního zákoníku a které vykonávají svoji pravomoc v rámci své působnosti.⁴⁴

Z uvedeného plyne, že za úřední osoby lze považovat pouze fyzické osoby. Orgán veřejné moci jako celek se nemůže dopustit trestného činu, není subjektem trestního práva. Pachatelem trestného činu spadajícího do Hlavy X. Dílu 2. trestního zákoníku, se může stát pouze fyzická osoba, tedy osoba, která naplnila skutkovou podstatu daného trestného činu, v době spáchání tohoto činu byla příčetná a splnila podmínky pro výkon pravomoci úřední osoby a z této pozice jednala.⁴⁵

Pokud výše popsané vztáhneme přímo na trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby, zjistíme, že subjektem tohoto trestného činu může být pouze úřední osoba dle § 127 trestního zákoníku, bude se tedy jednat o subjekt speciální. Žádná

⁴³ Fryšák, M. a kol. *Trestní právo hmotné - obecná část*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2008, s. 52-53.

⁴⁴ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J., ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 1-2.

⁴⁵ Tamtéž.

jiná osoba nemůže být pachatelem, neboť nemůže jednat dle § 329 trestního zákoníku.⁴⁶

1.5.4 Subjektivní stránka

Posledním znakem skutkové podstaty je subjektivní stránka zahrnující zavinění jako znak obligatorní a motiv, záměr a cíl pachatelova jednání jako znaky fakultativní. Zavinění souvisí s psychikou pachatele a tvoří ji dvě složky. První je složka vědomostní, neboli to jak pachatel vnímá realitu a jak si představoval průběh a následky svého jednání. Druhou složkou je složka volní, ta vyjadřuje záměr pachatele či jeho povědomí o určitém jednání. O zavinění nepůjde v případě, že jedná pachatel, který je nepřičetný. Zavinění se objevuje ve dvou formách, a to ve formě úmyslu a nedbalosti.

K tomu, aby byl čin považován za trestný, je nutné, aby byl spáchán úmyslným zaviněním. V některých případech je zákonem stanoveno, že k trestnosti bude stačit zavinění z nedbalosti, v těchto případech je u jednotlivých trestných činů výslovně stanoveno „z nedbalosti“.⁴⁷

Co se týče subjektivní stránky trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby, tak u tohoto je nutný úmysl. Tento úmysl může být přímý, kdy úřední osoba jedná s úmyslem získat pro sebe nebo pro jiného prospěch nebo jiného poškodit nebo způsobit jinou závažnou újmu. Nebo může jednat úřední osoba i ve smyslu úmyslu nepřímého, kdy tato si je vědoma, že svým jednáním může například překročit své pravomoci a tím způsobit škodu, jinou újmu nebo opatřit

⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2017, sp. zn. 5 Tdo 334/2017. In. *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 5. 2020].

⁴⁷ Žatecká, E. *Trestní právo hmotné a procesní – obecná část: Multimediální učební text*. 4., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 49-50.

sobě či jinému prospěch, ale doufá, že tyto skutečnosti nenastanou.⁴⁸ Škodou je v tomto smyslu myšlena materiální újma, tedy škoda na věci, kterou je možno vyčíslit v penězích. V případě jiné závažné újmy půjde o újmu imateriální, tedy o újmu, již nelze vyjádřit v penězích, jedná se například o škodu na zdraví, na cti či škodu v zaměstnání.⁴⁹

⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2017, sp. zn. 5 Tdo 334/2017. In. *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 5. 2020].

⁴⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3148.

2. Srovnání s předchozí právní úpravou

Již v trestním zákoně č. 140/1961 Sb., účinném od 1. 1. 1962 a který byl k 1. 1. 2010 nahrazen trestním zákoníkem č. 40/2009 Sb. se objevuje pojem zneužití pravomoci veřejného činitele. V tomto zákoně nalezneme v Hlavě třetí „Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných“. Tato je dále členěna na dalších šest oddílů.⁵⁰

Trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle aktuálně účinného trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. nalezneme v Hlavě X. nazvané „Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných“. Tato hlava se dále dělí na osm Dílů. Trestní zákoník z roku 2009 obsahuje o 2 Díly více, než je tomu u trestního zákona z roku 1961. Obsahuje navíc Díl V. nazvaný jako „Trestné činy narušující soužití lidí“ a Díl šestý nazvaný „Jiná rušení veřejného pořádku“.⁵¹

Oproti trestnímu zákonu z roku 1961 je umístění trestných činů proti pořádku ve věcech veřejných v současném trestním zákoníku posunuto až do Hlavy X., neboť zákonodárce přehodnotil důležitost ostatních trestných činů jako například: „Trestné činy proti životu a zdraví nebo proti lidskosti, proti svobodě a lidské důstojnosti“, které zařadil na přední místa zvláštní části trestního zákoníku.

Co se týče obsahové stránky, tak jak bylo řečeno v kapitole 1.1 pojednávající o úředních osobách, nový trestní zákoník zavedl pojem úřední osoba, který se nadále používá na místo pojmu veřejný činitel.

Trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby a trestný čin zneužití pravomoci veřejného činitele se od sebe příliš neliší.

⁵⁰ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, účinný do 31. 12. 2009. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 2. 2020].

⁵¹ zákon č. 40/2009 Sb.

Při bližším prozkoumání rozhodovací praxe soudů u trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby je patrné, že nejvíce se tohoto dopouštějí policisté, kteří zneužijí svoji pravomoc nejčastěji tak, že bezdůvodně lustrují v různých policejních systémech a výsledky lustrace poskytují zdarma nebo z úplatek třetím stranám či překračují svoji pravomoc při služebních zákrocích, kdy je pachateli ublíženo na zdraví. Méně častými jsou případy soudců, kteří jsou za zneužití pravomoci ve většině případů potrestáni kárně před Nejvyšším správním soudem, neboť se zde uplatní subsidiarita trestní represe.

3. Statistika

			2017	2018	2019
Vyřízeno proti osobám			166	160	137
Počet trestných činů			356	375	288
Odloženo §159a tr. ř			14	18	27
	z toho:	z důvodu promlčení trestního stíhání [§11/1b) tr. ř.]	0	3	0
	z toho:	v prověřování	14	17	27
		ve zkráceném přípravném řízení *)	0	0	0
Trestní stíhání			147	141	109
	v tom:	obžaloby	139	120	100
		návrhy na schválení dohody o vině a trestu	0	0	0
		zastaveno, včetně podmíněného zastavení a schválení narovnání	8	21	8
		zastaveno § 172 tr. ř., § 70/2 ZSVM	2	6	4
		podmíněně zastaveno	6	15	4
	v tom:				
		postoupeno	0	0	1
		přerušeno	0	0	0
Zkrácené přípravné řízení			4	1	0
	v tom:	podán návrh na potrestání	4	1	0
		návrhy na schválení dohody o vině a trestu	0	0	0
		odloženo § 179c tr. ř., s výjimkou po schválení narovnání	0	0	0
		podmíněně odloženo §179g tr. ř.	0	0	0
		odloženo po schválení narovnání	0	0	0
Vzato do vazby osob			13	3	9
	z toho:	obžalováno	1	0	1
	v tom:	délka vazby			
		do 2 měsíců	12	2	5
		od 2 do 4 měsíců	1	1	3
		od 4 do 8 měsíců	0	0	0
		od 8 do 12 měsíců	0	0	1
		od 12 do 16 měsíců	0	0	0
		nad 16 měsíců	0	0	0

Na základě statistických údajů, které mi byly poskytnuty pro účely diplomové práce Nejvyšším státním zastupitelstvím v Brně dne 14. dubna 2020 a které jsou přílohou této diplomové práce, byla zpracována tabulka trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby pro porovnání let 2017, 2018 a 2019.⁵²

Co se týče celkového počtu páchaných trestných činů dle § 329, došlo v průběhu let 2017-2019 k páchání této trestné činnosti téměř totožným počtem úředních osob, nicméně lze sledovat mírně klesající tendence. Osoby se v roce 2017 dopustily ze všech tří posuzovaných let této trestné činnosti v nejvyšším počtu, naopak v roce 2019 jich bylo spácháno o několik desítek méně. Počet trestných činů se neshoduje s počtem pachatelů, z tohoto vyplývá, že se pachatelé kromě trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby dopouští i dalších trestných činů, které páchají v souběhu. Může jít například o trestný čin vydírání, ublížení na zdraví či podvod.

V roce 2019 došlo k téměř dvojnásobnému nárůstu odložených věcí příslušníky policie, než jak tomu bylo v předchozích dvou letech. Většina byla odložena ve fázi prověřování, v níž policejní orgán prověřuje, zda se stal skutek, ve kterém je spatřováno spáchání trestného činu, zda jde o trestný čin či přestupek a zda tento spáchala osoba, která byla označena za pachatele. Je to dle mého názoru z důvodu, že policisté jsou schopni lépe odhalit, zda je skutek trestným činem či nikoliv, anebo z důvodu, že je podáváno více trestních oznámení na úřední osoby. Pouze ve třech případech bylo trestní stíhání odloženo z důvodu promlčení. Z tohoto vyplývá, že téměř všechny trestné činy byly odhaleny dříve, než stačilo dojít k jejich promlčení. Žádný trestný čin nebyl odložen ve zkráceném přípravném řízení, z čehož se nabízí, že se jedná zejména o složité skutky, které nelze objasnit během krátké doby, a je potřeba rozsáhlé vyšetřování a shromažďování důkazů k objasnění všech skutkových okolností na základě kterých lze odpovídající závěry vyvodit.

⁵² Nejvyšší státní zastupitelství, předáno dne 14. 4. 2020 na základě žádosti podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Trestní stíhání je ve většině případů ukončeno podáním obžaloby, neboť je vyšetřováním dostatečně prokázána nutnost postavit obviněného před soud. Další možností, jak lze ukončit vyšetřování, je dohodou o schválení viny a trestu. V případě úředních osob za sledovaná léta nedošlo k uzavření žádné dohody. Dohoda o vině a trestu je možná za situace, kdy je v rámci vyšetřování jasně prokázáno, že se uvedený skutek stal, spáchal jej obviněný a skutek je trestným činem. Řízení o schválení dohody o vině a trestu zahajuje státní zástupce buď bez návrhu, nebo na návrh obviněného.⁵³ Lze se tedy pouze jen domnívat, že tento institut není v naší zemi příliš oblíbený.

Trestní stíhání může být skončeno i zastavením trestního stíhání, podmíněným zastavením trestního stíhání nebo schválením narovnání. Zastaveno bylo několik málo případů, počty se v jednotlivých letech nijak markantně neliší. Zastavit trestní stíhání je oprávněn státní zástupce z důvodů uvedených v § 172 trestního řádu, mezi tyto patří například nepřípustnost trestního stíhání, zánik trestnosti činu, nedostatečné prokázání spáchání skutku obviněným, objasnění, že se skutek, pro který je vedeno řízení, nestal či že skutek není trestným činem. Dále může státní zástupce zastavit trestní stíhání mimo jiné i z důvodu, že bylo proti obviněnému vedeno například kázeňské či kárné řízení, ve kterém bylo rozhodnuto o spáchaném skutku a toto rozhodnutí lze pokládat za dostatečné.⁵⁴ Informace poskytnuté Nejvyšším státním zastupitelstvím ale nebyly tak podrobné, aby se dalo dojít k závěru, dle jakého důvodu bylo řízení v těchto případech zastaveno. V případě soudců, jimiž se podrobněji zabývám níže, bývá trestní stíhání zastaveno mimo jiné i z důvodu potrestání kárným senátem Nejvyššího správního soudu.

Několik málo věcí bylo podmíněně zastaveno. Státní zástupce může v přípravném řízení podmíněně zastavit trestní stíhání, pokud jsou splněny tři

⁵³ § 175a zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 25. 7. 2020].

⁵⁴ § 172 zákona č. 141/1961 Sb.

podmínky. Obviněný se musí ke skutku doznat, nahradit škodu, která jeho jednáním vznikla, a vrátit bezdůvodné obohacení, činem získané. Podmíněně lze zastavit trestní stíhání pouze s přihlédnutím k osobě obviněného, jeho dosavadnímu životu a okolnostem spáchání skutku. Obviněný se musí během zkušební doby, která mu byla stanovena, zdržet jednání, kterým se dopustil uvedeného skutku, a na účet státního zastupitelství složit určitou částku jako pomoc pro oběti trestného činu.⁵⁵ Vzhledem k postavení úřední osoby lze důvodně předpokládat, že tato vede řádný život a že spáchání činu, v rámci kterého zneužije svoji pravomoc, je ojedinělým případem jejího pochybení a že se takového jednání v budoucnu vyvaruje.

Dalším způsobem, jak lze ukončit trestní stíhání, je postoupení věci k vyřízení jinému orgánu anebo přerušení trestního stíhání. V uvedených letech nedošlo k přerušení trestního stíhání a pouze jednou byla věc postoupena k vyřízení jinému orgánu, neboť bylo zjištěno, že skutek není trestným činem, ale mohl by být jiným orgánem posouzen jako přestupek nebo kárné provinění.⁵⁶

Zkrácené přípravné řízení bylo vedeno pouze ve čtyřech případech v roce 2017 a v jednom případě v roce 2018. V roce 2019 nebylo vedeno žádné zkrácené přípravné řízení. Zkrácené přípravné řízení lze vést pouze v případě, že se jedná o přečin, pachatel byl při jeho konání či bezprostředně poté dopaden a věc je objasněna tak, že o ní lze do 14 dní rozhodnout.⁵⁷ Zkrácené přípravné řízení je možno konat například za situace, kdy je pachatel dopaden přímo při krádeži. Výsledkem zkráceného přípravného řízení je návrh na potrestání. Ve všech uvedených případech, kdy bylo konáno zkrácené přípravné řízení, bylo toto ukončeno tak, že byl podán návrh na potrestání. Ani v jednom případě nebyl návrh na schválení dohody o vině a trestu, žádné řízení nebylo odloženo ani

⁵⁵ § 223a zákona č. 141/1961 Sb.

⁵⁶ § 171 zákona č. 141/1961 Sb.

⁵⁷ § 179a zákona č. 141/1961 Sb.

podmíněně odloženo a ani odloženo po schválení narovnání. Nízký počet konaných zkrácených přípravných řízení si vysvětlují tím, že páchaní trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby je věc složitá na dokazování, je nutné například prošetřit telefonické hovory, vyslechnout velké množství osob a není možné tedy stav věci objasnit během krátké doby.

Počet osob, které byly vzaty do vazby, nepředstavuje ani 10 % z celkového počtu trestního stíhání. Do vazby lze vzít pouze osobu, proti které je vedeno trestní stíhání a která spáchala úmyslný trestný čin, za který je zákonem stanovený trest odnětí svobody s horní hranicí nejméně dva roky nebo nedbalostní trestný čin, za který je zákonem stanoven trest odnětí svobody s horní hranicí nejméně tři roky.⁵⁸ Za úmyslný trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby bude moci být vzata do vazby osoba, která tento spáchá dle 1., 2. i 3. odstavce, neboť již u 1. odstavce je horní hranice více než 2 roky. V případě nedbalostního jednání dle § 330 bude možné vzít pachatele do vazby pouze v případě odst. 3., neboť zde je stanovena horní hranice trestu odnětí svobody pět let. Jedná se zde o škodu velkého rozsahu, která dle novely trestního zákoníku účinné od 1. 10. 2020 dosahuje nejméně částky 10 000 000 Kč na místo předcházejících 5 000 000 Kč.⁵⁹ S ohledem na to, že statistika se týká let minulých, bude zde za škodu velkého rozsahu považována škoda, která dosahuje nejméně částky 5 000 000 Kč.

Vazební důvod byl dle mého názoru naplněn dle § 67 písm. b) trestního řádu, tedy aby neovlivňovaly svědky. Nasvědčuje tomu doba, po kterou byli ve vazbě pachatelé drženi. Jakmile jsou svědci vyslechnuti, je pachatel z vazby propuštěn, neboť není důvod jej dále omezovat na osobní svobodě. Nebude se dle mého názoru jednat o vazební důvod dle § 67 písm. a), tedy nehrozí, že by pachatel utekl a vyhýbal se trestnímu stíhání, neboť se jedná o úřední osoby, které zpravidla mají pevnější zázemí, nejsou osobami bez domova a vyhýbání se

⁵⁸ § 68 odst. 1, 2 zákona č. 141/1961 Sb.

⁵⁹ § 138 odst. 1 písm. e) zákona č. 40/2009 Sb.

trestnímu řízení by pro ně nemělo význam. Navíc by osoby byly drženy ve vazbě až do doby, než by bylo ve věci rozhodnuto. Stejná situace nastává dle mého názoru u vazebního důvodu dle § 67 písm. c) trestního řádu, tedy že se osoba nebude pokoušet tento trestný čin dokonat či jej páchat opakovaně.⁶⁰

Ze statistik poskytnutých Nejvyšším státním zastupitelstvím mě nejvíce zaujal počet vazebně stíhaných osob. Ačkoliv jsem neměla k dispozici statistiky ohledně jednotlivých vazebních důvodů, pro které byli pachatelé do vazby bráni, s ohledem na charakter trestné činnosti se dle mého názoru lze důvodně domnívat, že převládal vazební důvod dle § 67 písm. b) trestního řádu. Je totiž větší obava, že úřední osoba s minimálně středoškolským vzděláním se bude spíše snažit trestnímu postihu vyhnout tím, že se pokusí ovlivnit nevyslechnuté svědky, než že by se kupříkladu před postihem snažila ukrýt v zahraničí. Společenská škodlivost spáchaných trestných činů v této oblasti dle statistik však umožňuje, aby byli pachatelé stíháni na svobodě.

⁶⁰ § 67 zákona č. 141/1961 Sb.

4. Subsidiarita trestní represe u soudců

Ve shora uvedeném přehledu je uvedeno, že některá trestní stíhání byla zastavena ve fázi prověřování, kdy příslušníci Policie České republiky zjistili, že uvedený skutek není trestným činem. Do této situace může spadat i jednání soudců, které na první pohled vykazuje znaky trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby, avšak při bližším prozkoumání je zjištěno, že jednání nenaplňuje skutkovou podstatu tohoto trestného činu a že se jedná pouze o kárné provinění, které se neprojednává v rámci trestního řízení, nýbrž v rámci kárného řízení před Nejvyšším správním soudem. V této kapitole se tedy nejprve zaměřím na vysvětlení základních pojmů vážících se k této problematice a následně se budu zabývat situacemi, ve kterých soudci svým jednáním nenaplnili skutkovou podstatu trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby, nýbrž spáchali skutek nižší intenzity, který je možno posuzovat jako kárné provinění a je proto dostačující jej projednat v kárném řízení.

Zásada subsidiarity trestní represe je spolu se zásadou zákonnosti páteří trestního práva.⁶¹ Je vyjádřena v § 12 odst. 2: „*Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.*“⁶² Lze tedy konstatovat, že hlavním cílem zásady subsidiarity trestní represe je tzv. trestněprávní minimax, což znamená maximální trestněprávní ochrana proti minimální trestněprávní ingerenci a regulaci. Zásada subsidiarity trestní represe vyjadřuje subsidiární postavení trestního práva, neboť by měly být primárně použity nástroje, které škodí méně než trestní právo, to by se mělo

⁶¹ TIBITANZLOVÁ, A.; MULÁK, J. Ještě několik poznámek na téma zásady subsidiarity trestní represe. In: *Beck-online* [právní informační systém]. Praha: C. H. Beck, 2015 [cit. 10. 3. 2020].

⁶² § 12 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb.

použit až jako poslední možnost, kdy není možné použít nástroje podle jiného právního předpisu.⁶³

§ 12 odst. 2 trestního zákoníku uvádí pojem společenská škodlivost, avšak není uvedeno, do jaké maximální míry by musel být čin společensky škodlivý, aby postačoval negativní následek podle jiného práva, zejména podle občanského, obchodního či správního. U některých skutkových podstat je míra společenské škodlivosti uvedena například výši škody, nebo prospěchu, naopak u některých tato míra chybí.⁶⁴ Z důvodu chybějící formulace u některých skutkových podstat, co lze považovat za čin společensky škodlivý a co naopak za čin, který není společensky škodlivý, je nutné považovat všechny činy, které naplní skutkovou podstatu trestného činu za činy soudně trestné, tedy za činy společensky škodlivé.

Za nedostatečně společensky škodlivý čin se bude považovat pouze skutek, který v uvedené skutkové podstatě stojí pod případy, které jsou považovány za nejlehčí trestné činy uvedené skutkové podstaty. Jedná se o výjimky, u kterých není ve skutkové podstatě stanovena spodní hranice trestnosti, nebo je stanovena neurčitě. Subsidiaritu trestní represe tedy není možné využít v případě, kdy je skutkem naplněna kvalifikovaná skutková podstata. Zde by bylo možné uvažovat pouze o mírnější sankci, než která by pachateli měla být uložena. Zásada subsidiarity trestní represe vyjádřená v § 12 odst. 2 trestního zákoníku není definiční pojem, ale ani výkladové pravidlo, nelze jí považovat za další znak skutkové podstaty. Tato zásada slouží jako návod, jak a zda vůbec lze jednat, které je netypické a ojedinělé, nezapadá svým rozsahem mezi jednání, kterými běžně bývá skutková podstata naplněna, stojí na hranici s jinou deliktí

⁶³ TIBITANZLOVÁ, A.; MULÁK, J. Ještě několik poznámek na téma zásady subsidiarity trestní represe. In: *Beck-online* [právní informační systém]. Praha: C. H. Beck, 2015 [cit. 10. 3. 2020].

⁶⁴ 1. 10. 2020 proběhla novelizace trestního zákoníku, která aktualizuje výši škody na dvojnásobek.

odpovědností, sankcionovat a považovat jej za čin soudně trestný, který lze trestněprávně postihnout.⁶⁵

V případě, kdy se soudce dopustí prohřešku, bude tento řešen zejména v kárném řízení. Kárné řízení je tedy v rámci subsidiarity trestní represe mírnějším vyřízením věci.

V následujících podkapitolách se po vymezení základních pojmů souvisejících s kárným řízením zaměřím na otázku, v jakém řízení jsou soudci častěji trestáni, zda v řízení trestním či v kárném, v jakých případech je jednání soudců považováno za kárné provinění a kdy toto jednání již naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby. Dále se zaměřím na tresty, které jsou soudcům v kárném či trestním řízení ukládány, zda jsou zároveň trestáni v kárném i trestním řízení, zaměřím se na polehčující a přitěžující okolnosti při ukládání trestů a jakým způsobem by bylo možné zamezit soudcům ve zneužívání jejich pravomoci či alespoň toto jejich jednání co nejvíce omezit.

4.1 Kárné řízení se soudci

V rámci subsidiarity trestní represe se v případě soudců nejčastěji setkáváme se situacemi, kdy jejich jednání není trestným činem, nýbrž kárným proviněním, na základě čehož je proti nim vedeno kárné řízení jakožto mírnější forma vyřízení věci.

Kárné řízení se řídí zákonem č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, přičemž v zákoně 6/2002 Sb., o soudech a

⁶⁵ Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 5/2011 ze dne 21. 12. 2011. In: CODEXIS [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 20. 5. 2020].

soudcích, jsou vymezeny povinnosti soudce a sankce, které jsou ukládány v případě nedodržení povinností.

*„Kárným proviněním soudce je zaviněné porušení povinností soudce, jakož i zaviněné chování nebo jednání, jímž soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů.“*⁶⁶ Hlavním znakem kárného provinění je zaviněné porušení povinností. Zákon č. 6/2002 Sb. pojem zavinění neupravuje, je proto nutné tento vykládat dle trestního zákoníku. To znamená, že se rozlišuje úmysl přímý a nepřímý a nedbalost vědomá a nevědomá.⁶⁷

Kárné provinění se od trestného činu odlišuje zejména intenzitou závažnosti, dále tím, že jednotlivé trestné činy jsou v trestním zákoníku taxativně vymezeny, v případě, skutek nesplňuje znaky v tomto zákoně uvedené, nebude se jednat o trestný čin, nýbrž například o kárné provinění.⁶⁸

Za kárná provinění lze uložit:

„a) důtku,

b) snížení platu až o 30 % na dobu nejvíce 1 roku a při opětovném kárném provinění, jehož se soudce dopustil v době před zaházením kárného opatření, na dobu nejvíce 2 let,

c) odvolání z funkce předsedy senátu,

*d) odvolání z funkce soudce.“*⁶⁹

Soudce může být v kárném řízení projednán za více kárných provinění, přičemž kárné opatření se bude ukládat podle nejzávažnějšího a tedy nejpřísněji postižitelného kárného provinění.⁷⁰

⁶⁶ § 87 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 14. 6. 2020].

⁶⁷ § 15-19 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb.

⁶⁸ § 13 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb.

⁶⁹ § 88 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb.

Kromě výše uvedených kárných opatření lze soudcům za kárná provinění uložit výtku, která dříve byla součástí kárných opatření a jejíž definice je uvedena v § 88a zákona č. 6/2002 Sb. Výtka může být uložena pouze orgánem státní správy soudů. Výtka se neukládá v kárném řízení vedeném před Nejvyšším správním soudem, ale je ukládána předsedou soudu z pozice orgánu státní správy soudu jako varování.⁷¹

Kárnému senátu je umožněno, aby upustil od uložení kárného opatření v případě, kdy se sice jedná o kárné provinění, ale kárně obviněný soudce se snaží o nápravu, projevil upřímnou lítost nad svým skutkem, kárné provinění je nižší závažnosti a kárně obviněný soudce vedl do doby spáchání kárného provinění řádný osobní i profesní život bez prohřešků.⁷²

Zahájení kárného řízení, lhůta pro podání návrhu na zahájení kárného řízení, náležitosti návrhu, označení účastníků řízení, průběh kárného řízení je upraven zákonem č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů.⁷³

Mezi nejčastější kárná provinění soudců patří zejména nečinnost, ať již při vyřizování námitek či vyhotovování rozhodnutí. Dalším kárným proviněním soudců je neoznámení podjatosti, využívání svého vlivu k ovlivňování soudců při rozhodování či jednání soudců v soukromém životě, při kterém dochází k ohrožení důvěry veřejnosti.

Lze obecně vymezit polehčující a přitěžující okolnosti při ukládání kárných opatření. Mezi polehčující okolnosti jednoznačně patří dosavadní

⁷⁰ GRYGAR, J. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. In: *ASPI [právní informační systém]*. Praha: Wolters Kluwer, 2018 [cit. 14. 6. 2020].

⁷¹ § 88a zákona č. 6/2002 Sb.

⁷² GRYGAR, J. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. In: *ASPI [právní informační systém]*. Praha: Wolters Kluwer, 2018 [cit. 14. 6. 2020].

⁷³ § 8-25 odst. 1 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 6. 2020].

bezúhonnost soudce, kladné hodnocení soudce, tj. soudce je nekonfliktní, ochotný konzultovat s kolegy různé případy. Dalšími polehčujícími okolnostmi jsou situace, kdy soudce spáchá skutek nevědomě, neúčelně, snaží se jej odčinit tím, že například zvýší pracovní tempo, nebo překontroluje všechny nevyřízené spisy, aby zjistil, zda průtahy nejsou ve více věcech. Další je lítost, doznání, nízká míra škodlivosti daného skutku, vysoký nápad soudce v porovnání s ostatními soudci a nadprůměrná výkonnost, kdy soudce vyřídí víc věcí, než mu napadnou. V neposlední řadě lze mezi polehčující okolnosti zařadit i uzavření dohody o vině a trestu, které ukazuje značnou sebereflexi kárně obviněného soudce.

Naopak mezi přitěžující okolnosti řadíme opakované prohřešky, jako jsou zejména situace, kdy proti soudci již bylo vedeno kárné řízení, záporné hodnocení soudce, soudce je neochotný, nepřátelský, rozhodování soudce je dlouhodobě zmatečné, nepřezkoumatelné, soudce spáchá skutek, který se vyznačuje velkou mírou škodlivosti, skutek je spáchán v přímém úmyslu, soudce má velký počet nevyřízených věcí.

4.1.1. Nečinnost

Kárná provinění soudců, která byla nejčastěji projednávána Nejvyšším správním soudem, se týkala především nečinnosti a to ať již v podobě nedodržování lhůt pro vypracování rozhodnutí nebo nečinění žádných úkonů ve věci po dobu například jednoho roku.

V Listině základních práv a svobod v článku 36 odst. 1 a v Evropské úmluvě o ochranně lidských práv a svobod je mimo jiné zakotveno právo každého na to, aby soud rozhodoval v zákonem stanovených či přiměřených lhůtách.

Soudce, který lhůty nerespektuje a záměrně porušuje, porušuje i uvedený článek v Listině základních práv a svobod a v Evropské úmluvě.⁷⁴

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že za průtahy je považována příliš dlouhá časová prodleva, která není opřena o objektivní důvody. Problematika průtahů bývá kárným senátem Nejvyššího správního soudu řešena nejčastěji.

Jako příklad uvedu soudkyni, která v deseti případech sice ve věci rozhodla, avšak lhůtu pro vypracování rozsudku překročila o různou dobu, například o sedm, jeden, či čtyři měsíce. Dále v osmi věcech zapříčinila průtahy tím, že například u trestní věci napadlé v srpnu 2007 nařídila jednání až na srpen 2009. Soudkyni ve shora popisovaném případě bylo uloženo kárné opatření ve formě snížení platu o 15% na dobu 4 měsíců.⁷⁵ V jiném případě kárně obviněný soudce rozhodl dne 19. 10. 2010 o ponechání obžalovaných ve vazbě, přičemž tito vznášeli opakovaně v době od 26. 10. 2010 do 1. 11. 2010 stížnosti. Tyto stížnosti byly kárně obviněným soudcem předloženy k vyřízení Městskému soudu v Praze až dne 19. 5. 2011.⁷⁶ Zajímavý je případ soudce, který způsobil průtahy ve 244 věcech, za toto mu byl uložen trest snížení platu o 10 % na 6 měsíců.⁷⁷

V případě, kdy je soudce za nečinnost trestán opakovaně, to znamená po druhé, svědčí to o tom, že se z minulého trestu dostatečně neponaučil a že uložení kárného opatření ve formě snížení platu, ač přísnější než v případě předešlého kárného řízení, nebude na soudce působit výchovně a je zde předpoklad, že soudce se bude průtahů dopouštět opakovaně. V takovém případě bych

⁷⁴ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. 13 Kss 1/2019. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2019 [cit. 1. 5. 2020].

⁷⁵ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 4. 2010, sp. zn. 13 Kss 9/2009. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2010 [cit. 1. 5. 2020].

⁷⁶ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 12. 2011, sp. zn. 11 Kss 7/2011. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2011 [cit. 1. 5. 2020].

⁷⁷ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 4. 2019, sp. zn. 13 Kss 5/2018. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2019 [cit. 1. 5. 2020].

navrhovala, aby soudci, kteří již jednou byli kárně trestáni za průtahy v řízení, byli zbaveni funkce soudce, neboť tím, že činí průtahy, narušují soudcovskou funkci a ohrožují důvěru veřejnosti v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů. Je tedy žádoucí, aby soudci rozhodovali bez průtahů, včas a v případě, že mají vyšší nápad, nebo řeší složité případy, jim byl přidělen asistent ke zrychlení vyřizování věcí. Rozhodovací praxe kárného senátu je však oproti mému názoru jiná, kdy při opakovaném provinění v případě stejného soudce zmíněného výše a který se dopustil již zmíněných průtahů v 244 věcech mu bylo za průtahy ve 152 věcech, kterých se dopustil o dva roky později, uloženo kárné opatření ve formě snížení platu o 20 % na 8 měsíců.⁷⁸

Z výše popsaných případů vyplývá, že tresty za průtahy v řízení jsou ukládány zejména ve formě snížení platu, přičemž výše a délka snížení platu je na základě uvážení rozhodujícího soudce či na základě předložené dohody o vině a trestu, po přezkoumání soudcem, zda jsou splněny předpoklady pro schválení dohody. Dle mého názoru by měla existovat pravidla, na základě kterých by byla ukládána kárná opatření za průtahy ve věci, přičemž by měl být v první řadě zohledněn počet věcí, ve kterých je soudce nečinný, a dále by měla být zohledněna délka těchto průtahů. Poté, co by soudce dospěl k určitému kárnému opatření ve formě snížení platu, dále by zkoumaly případné polehčující či přitěžující okolnosti. Mezi polehčující patří zejména učinění nápravy ve věcech, ve kterých byl kárně obviněný soudce nečinný, dále je polehčující okolností i uzavření dohody o vině a trestu. Tento postup by dle mého názoru přispěl k předvídatelnosti v rozhodování soudu, soudci by věděli, jaká kárná opatření jim mohou být za jejich nečinnost uložena, a k průtahům by docházelo méně.

Problémem je i nedostatečný počet soudců na některých odděleních soudů, soudci mají vysoký nápad, který může způsobit průtahy ve větším množství nevyřízených věcí.

⁷⁸ Tamtéž.

Dle mého názoru výše popsané případy téměř naplňují skutkovou podstatu trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby. Jediná složka, kterou je obtížné prokázat je subjektivní stránka. K tomu, aby jednání soudce mohlo být považováno, jako trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby je nutné, aby soudce jednal v úmyslu přímém či v úmyslu nepřímém. Jelikož je úmysl velice obtížné prokázat, je výše popsané jednání soudců posuzováno za nejmírnější formu zavinění a to jako nedbalost nevědomá, tudíž nelze zahájit trestní stíhání a je dostačující jednání soudce projednat v kárném řízení.

4.1.2. Podjatost

Jednání, které se také v judikátech Nejvyššího správního soudu objevuje častěji, je rozhodování podjatým soudcem. Jedná se o typově podobná jednání, která mají dle mého názoru vysokou intenzitu nebezpečnosti.

Podjatý je takový soudce, který má zájem na jím rozhodované věci, má osobní vztah k účastníkům řízení či jejich zástupcům.⁷⁹ Podjatý je ale i soudce, který byl svědkem či přímo účastníkem nějakého trestného činu či občanskoprávního jednání. Takový soudce věc posuzuje z jiného úhlu, než by tomu bylo v případě, když by si věc nastudoval ve spise. Soudce je podjatý v případě, že mezi ním a účastníkem či zástupcem účastníka je příbuzenský, přátelský či nepřátelský vztah. V případě, kdy je zástupce účastníka advokát, kterého zná soudce řadu let, ale jejich vztah je pouze na profesionální úrovni, tak v takovém případě nelze hovořit o podjatosti.⁸⁰

⁷⁹ § 14 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 14. 6. 2020].

⁸⁰ NOVOTNÝ, Z.; DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 76-77.

O podjatost pak půjde také v případě, že byl ve věci činný v rámci jiného svého povolání či funkce.⁸¹ Mimo tyto zákonné důvody mohou účastníci namítnout podjatost soudce a touto námitkou ho odmítnout, přičemž námitka musí být odůvodněná a odmítaný soudce se k ní musí vyjádřit. Jde o situaci, kdy účastníci pociťují, že soudce by v dané věci nemusel rozhodovat nestranně, námitku podjatosti musí dostatečně odůvodnit a není nutné, aby bylo prokázáno, že zde opravdu jsou důvody pro vyloučení soudce pro podjatost, postačuje, že účastník či účastníci subjektivně pociťují, že soudce je v rozhodování dané věci podjatý. Podjatost může namítnout i sám soudce. Jedná se o častější variantu, než je tomu u namítnutí podjatosti účastníkem řízení, neboť soudce zjistí pravidla dříve, či věc má rozhodovat, než kdy účastník zjistí, který soudce jeho věc bude projednávat. Soudci namítají svoji podjatost na základě zákonem vymezených předpokladů.⁸²

Příkladem neoznámení podjatosti soudce a jednání ve prospěch účastníka řízení bylo například jednání soudkyně občanskoprávního úseku, která rozhodovala ve věci žaloby na ochranu osobnosti a neoznámila předsedovi soudu, že je ve věci podjatá, neboť se žalobcem udržovala blízký vztah. Jednání proto vedla k tíži žalovaných. Soudkyně například odmítla vyslechnout svědky, to zdůvodnila tím, že jsou nevěrohodní a že je tento důkaz nadbytečný, další indicií měla být skutečnost, že právní zástupkyně žalobců již při své závěrečné řeči předávala soudu vyúčtování, které mělo být zapláceno žalovaným. V tomto případě nebylo prokázáno, že by soudkyně jednala ve prospěch žalobce, a tedy proti žalovaným z důvodu úzkého vztahu se žalobcem. Při prokázání úzkého vztahu by se jednalo o kárné provinění mimořádné závažnosti, za které by soudkyně nebyla potrestána jinak než odvoláním z funkce. I když nebyl prokázán úzký vztah kárně obviněné soudkyně se žalobcem, její jednání vykazovalo

⁸¹ § 36 odst. 1, 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 14. 6. 2020].

⁸² FILIP, J.; HOLLÄNDER, P.; ŠIMÍČEK, V. *Zákon o Ústavním soudu: komentář*. In: *Beck-online* [právní informační systém]. 2. vyd. Praha: C .H. Beck, 2007 [cit. 14. 6. 2020].

vysokou intenzitu závažnosti. Došlo k pošramocení pověsti soudnictví, neboť se jednalo o mediálně známou kauzu, kterou sledovala široká veřejnost a došlo k ohrožení důvěry veřejnosti v odborné, nestranné, nezávislé rozhodování soudů. Vzhledem k závažnosti kárného provinění bylo soudem uvažováno nad odvoláním soudkyně z funkce anebo uložením snížení platu v maximální výši na nejvyšší možnou dobu. S přihlédnutím k polehčujícím okolnostem, mezi které patří osobnost soudkyně, její profesní vývoj, lítost nad skutkem a slib, že se podobného jednání pro příště vyvaruje, soud zvolil mírnější variantu a uložil soudkyni snížení platu o 30% na jeden rok.⁸³

Dle mého názoru jednala soudkyně účelně, tedy vědomě, z její činnosti jí muselo být zřejmé, že vztah, který má k žalobcům, je blízký, tudíž že je ve věci podjatá. I když toto věděla, neoznámila předsedovi soudu svoji podjatost a průběh a výsledek jednání chtěla zakrýt tím, že u jednání zakázala pořizování obrazových, zvukových i jiných záznamů. Jak již bylo uvedeno výše, jednala způsobem, který má za následek ohrožení důvěry veřejnosti ve spravedlivé rozhodování soudů. Uložené opáření bylo vzhledem k závažnosti jednání na místě, neboť se jednalo o první provinění soudkyně a nebylo tedy nutné přistoupit k odvolání z funkce soudce.

V tomto případě by dle mého názoru bylo možné jednání soudkyně považovat za trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby. Na rozdíl od nečinnosti, o které bylo pojednááno v předchozí kapitole je dle mého názoru v této věci jednodušší prokázat úmysl. Soudkyně jednala úmyslně, když vedla řízení k tíži žalovaných například tak, že úmyslně, bez objektivních důvodů, odmítala vyslechnout některé svědky. V tomto případě je zcela naplněna skutková podstata trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby. V rozhodnutí Nejvyššího správního soudu je uvedeno, že vztah mezi kárně obviněnou soudkyní a žalobcem byl velmi blízký, v určitou dobu i intimní. Kárně obviněná soudkyně

⁸³ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 5. 2018, sp. zn. 16 Kss 1/2018. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2019 [cit. 1. 5. 2020].

dostávala od žalobce různé dárky, pozornosti. V době řízení se však soudkyně se žalobcem již tak často nestýkali. Dále je zde uvedeno, že nebyl prokázán postup kárně obviněné soudkyně ve prospěch žalobců a že je nutné na toto jednání pohlížet jako na nedbalostní zavinění.⁸⁴ Dle mého názoru je jednoznačné, že soudkyně byla ve věci podjata a že její povinností bylo tuto podjatost oznámit. Úmyslné zavinění sice ve věci prokázáno nebylo, avšak z mého pohledu zde úmyslné jednání je, neboť se jednalo o spor, který byl soudkyni znám z osobního života, tato měla od počátku v případě jasno a nebyla ochotná připustit důkazy navržené žalovaným k vyvrácení jejího úsudku.

V jiném případě soudkyně při rozhodování v trestní věci nerespektovala náleze Ústavního soudu, který ji v jiné trestní věci označil za podjatou, přičemž okruh účastníků byl shodný v obou věcech. Ústavní soud ji označil za podjatou z důvodu jejího vulgárního vyjadřování na adresu obhájců obžalovaných a obžalovaných. Soudkyně nedbala tohoto nálezu a rozhodla o vině obžalovaných. Soudkyně svým jednáním ohrozila důvěru v nestrannost soudu. Při zkoumání formy zavinění, tuto nebylo možno jednoznačně určit, proto kárný soud konstatoval nejmírnější formu zavinění, a to formu nevědomé nedbalosti. Jako polehčující okolnost vzal kladné hodnocení soudkyně a výkon její práce, aktivitu spočívající ve zvyšování právního vědomí veřejnosti a bezúhonnost. Mezi přitěžující okolnosti kárný soud zařadil důsledky zrušení rozsudku o vině, tedy že muselo být znovu o vině obžalovaných jednáno, a tím bylo trestní řízení prodlouženo. Kárně obviněné soudkyni bylo uloženo kárné opatření ve formě snížení platu o 10% na 3 měsíce.⁸⁵

Z obou výše zmíněných rozhodnutí vyplývá, že soudkyně ohrozily důvěru veřejnosti v nestranné rozhodování soudu a celkový pohled na soudnictví. V prvním případě nebyla podjatost soudkyně prokázána, avšak její rozhodnutí

⁸⁴ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 5. 2018, sp. zn. 16 Kss 1/2018. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2019 [cit. 1. 5. 2020].

⁸⁵ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 10. 2019, sp. zn. 13 Kss 2/2019. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2019 [cit. 1. 5. 2020].

mělo významný vliv na vnímání soudnictví veřejností, neboť šlo navíc o medializovanou kauzu, bylo proto nutné soudkyni uložit velmi přísné opatření. Ve druhém případě bylo soudkyni uloženo podstatně méně citelné kárné opatření, i když byla výslovně Ústavním soudem označena za podjatou. Soudkyně tedy nerespektovala závazný pokyn nadřízeného soudu a z věci se nevyloučila. Ačkoliv nebylo možné prokázat formu úmyslného zavinění, soudkyně si musela být vědomá toho, že jí Ústavní soud ve svém nálezu označil za podjatou, měla se z věci vyloučit. Nerespektováním Ústavního nálezu by jí mělo být uloženo přísnější kárné opatření, tedy zvýšit dobu, po kterou ji bude snížen plat, nebo zvýšit míru snížení platu.

Dle mého názoru je rozhodování podjatými soudci velice závažné a nezáleží na tom, zda jde o kauzy mediálně sledované či nikoliv. V každém případě dochází vždy k tomu, že veřejnost v nestrannost soudnictví věří čím dál méně a stále více jsou slyšet domněnky veřejnosti, že si některý z účastníků výsledek řízení zaplatil, či že má mezi personálem příbuzné či známé, kteří se za požadovaný výsledek řízení přimluvili.

Nemyslím si, že by k rozhodování soudců v případě, kdy jsou podjatí, docházelo často. Ze zkušenosti vím, že soudci oznamují svoji podjatost i v případě, kdy jsou účastníci ze stejné vesnice, aby nemohlo dojít k tomu, že bude rozhodnutí soudce napadnuto s tím, že ve věci byl podjatý.

Za rozhodnutí podjatým soudcem by měl kárný soud uložit velmi přísné kárné opatření, v případě, kdy by byla prokázána forma přímého úmyslu, kdy soudce věděl, že je podjatý a rozhodoval bez objektivních důvodů ve prospěch své rodiny či známého, měl by být zbaven funkce soudce. Dle mého jeho jednání významně ovlivňuje pohled veřejnosti na nestrannost soudnictví.

Zabránit soudcům, aby rozhodovali v případě, že se cítí být podjatí anebo když je za podjaté označují účastníci, lze zejména tím, že v případě, kdy k takové situaci dojde, budou soudci potrestáni velmi přísnými tresty jako odstrašující

případ pro ostatní soudce, kteří by chtěli zneužít svoji pravomoc tím způsobem, že budou rozhodovat ve prospěch některého z účastníků, aniž by k tomu měli objektivní důvody.

4.1.3 Zneužívání postavení soudce

Zajímavé jsou případy, ve kterých se soudci snaží zneužívat svoji pravomoc tak, že se snaží ovlivňovat své kolegy při jejich rozhodovací činnosti ve věcech, které se jich osobně dotýkají.

Kárně obviněná soudkyně a zároveň předsedkyně Okresního soudu v Děčíně se dopustila kárného provinění, které spočívalo v tom, že požádala příslušníky Policie České republiky, kteří vykonávali na okresním soudě eskortu zatčeného, aby umožnili rozhovor její dcery se zatčeným, neboť byl přítelem její dcery. Policisté tento rozhovor umožnili. Soudkyně poté neoprávněně vstoupila do jednací síně, v níž soudce se zapisovatelkou připravovali rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby, kde soudci sdělila, že obviněný je přítelem její dcery. Soudce vykázal soudkyni z jednací síně a následně rozhodnul o propuštění obviněného ze zatčení po volném zhodnocení důkazů, nikoliv z důvodu jednání kárně obviněné soudkyně. Polehčující okolností je její dlouhý výkon funkce a skutečnost, že proti ní nikdy nebylo vedeno kárné řízení. Co se týče prvního skutku, tedy využívání svého vlivu na příslušníky Policie České republiky, v tomto případě je intenzita pochybení nižší, avšak neoprávněný vstup do jednací síně a snaha ovlivnit rozhodnutí soudce poukázáním na skutečnost, že její dcera je přítelkyní obviněného, dosahuje velké míry intenzity pochybení, kdy toto jednání je neprofesionální a neetické. Soudkyně se v tu chvíli chovala spíše jako matka

než jako soudkyně. Za toto pochybení bylo tedy uloženo soudkyni kárné opatření ve formě důtky.⁸⁶

Dle mého názoru je toto pochybení soudkyně velice závažné, neboť před přítomným státním zástupcem, policejní eskortou, obviněným a dalšími účastníky narušila důvěru v nezávislé a nestranné rozhodování soudů. Soudkyni by mělo být uloženo přísnější kárné opatření ve formě snížení platu o 30 % na jeden rok, a v případě, kdy by se toto jednání opakovalo, bylo by na místě uložit soudkyni kárné opatření ve formě odvolání z funkce soudce či zahájit trestní stíhání. Jedná se o skutek, který negativně působí na veřejnost a měl by být potrestán přísněji, jako upozornění pro ostatní soudce. Tím, že soudce rozhodl o propuštění obviněného, mohlo toto jednání působit tak, že obviněný byl propuštěn vlivem dotyčné soudkyně. Realitou však bylo, že k jednání soudkyně rozhodující soudce nepřihlédl, pouze zhodnotil situaci a dospěl k názoru, že obviněný bude propuštěn.

Skutek soudkyně spočívající ve snaze ovlivnit rozhodování kolegy nebyl posouzen jako trestný čin, neboť se domnívám, že v rámci objektivní stránky nenastal požadovaný následek. Soudkyně do jednací síně vstoupila za účelem propuštění obviněného ze zatčení, a i když soudce rozhodl o propuštění, nebylo to z důvodu vlivu soudkyně, nýbrž proto, že pro toto byly splněny zákonné předpoklady. Jednání soudkyně tedy nezpůsobilo škodu, pouze negativně působilo na ostatní účastníky, proto byl skutek posouzen nikoliv jako trestný čin, ale jako kárné provinění. Jiná situace by nastala v případě, kdy by se soudce nechal jednáním soudkyně ovlivnit, rozhodl by o propuštění ze zatčení i přes to, že by pro toto nebyly splněny zákonné předpoklady. Následkem by v tomto případě bylo neoprávněné zvýhodnění obviněného.

⁸⁶ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 6. 2016, sp. zn. 16 Kss 1/2016. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2016 [cit. 1. 5. 2020].

Nutno konstatovat, že uložení sankce v kárném řízení nevylučuje vedení trestního řízení proti osobě. Soudce může být potrestán jak v trestním, tak i v kárném řízení. V některých případech je proti soudci zahájeno trestní řízení pro podezření ze spáchání trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby. Trestní řízení však neskončí odsuzujícím rozsudkem, nýbrž usnesením o zastavení trestního stíhání, kdy rozhodující soudce dospěje k závěru, že sankce uložená v kárném řízení je i pro účely trestního řízení dostačující. Také může nastat situace, že soudce je v trestním řízení odsouzen k trestu odnětí svobody pro úmyslně spáchaný trestný čin či k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, v důsledku čehož soudci ze zákona (ust. § 96 písm. b) zákona č. 6/2003 Sb.) zaniká jeho funkce, jako tomu bylo v případě Mgr. Jana Kozáka, soudce insolvenčního úseku Krajského soudu v Brně, který byl uznán vinným ze spáchání přečinu zneužití pravomoci úřední osoby spočívajících v tom, že vyhotovil dva nepravdivé úřední záznamy o nalezení přihlášky pohledávky do insolvenčního řízení poté, co uplynula zákonná doba pro přihlášení pohledávek. Tvrdil, že přihlášku našel ve svém spisu vloženém do jeho spisu nedorozuměním, a žádal po pracovnicích podatelny, aby na přihlášce vyznačili poslední den k podání přihlášek, i když tato byla podána až po lhůtě.⁸⁷

4.2 Trestní řízení se soudci

V některých případech nepostačuje potrestání soudce Nejvyšším správním soudem a uložení kárného opatření je nedostačující, je proto je nutné zahájit trestní řízení.

Soudci jsou dle § 127 trestního zákoníku úředními osobami a jsou tedy za své činy spáchané v souvislosti se svojí pravomocí a odpovědností trestně

⁸⁷ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2019, sp. zn. 11 Kss 6/2017. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2019 [cit. 1. 5. 2020].

odpovědní. „Úřední osoba musí být vybavena pravomocí, která se navenek projevuje zejména tím, že rozhoduje o právech, oprávněných zájmech a povinnostech jiných subjektů. V postavení úřední osoby dominuje právě onen mocenský a rozhodovací prvek. Podle § 127 odst. 2 tr. zákoníku se k trestní odpovědnosti úřední osoby podle jednotlivých ustanovení trestního zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností.“⁸⁸

Soudci jsou trestně odpovědní zejména za trestné činy uvedené v Hlavě X. trestního zákoníku nazvané jako: „Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných“, konkrétně dle § 329 za trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby, dle § 330 za maření úkolu úřední osoby z nedbalosti a dle § 331 za trestný čin přijetí úplatku.⁸⁹

Trestné činy, které soudce spáchá při výkonu funkce soudce nebo v souvislosti s touto funkcí, lze trestně stíhat nebo soudce vzít do vazby pouze se souhlasem prezidenta republiky.⁹⁰ Souhlas prezidenta je třeba získat před zahájením trestního stíhání či vzetí soudce do vazby. V případě, že by byl soudce trestně stíhán bez souhlasu prezidenta, by byly veškeré důkazy provedené před udělením souhlasu nepoužitelné pro další řízení.⁹¹ O zahájeném trestním stíhání musí být vyrozuměno ministerstvo spravedlnosti a předseda příslušného soudu, vyrozumívá je orgán, který trestní stíhání započal.⁹²

V případě, že by byl soudce pravomocně uznán vinným za trestný čin spáchaný úmyslně či za nedbalostní trestný čin, za který by byl odsouzen

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2017, sp. zn. 7 Tdo 1752/2016. In. *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 5. 2020].

⁸⁹ § 329-331 zákona č. 40/2009 Sb.

⁹⁰ § 76 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb.

⁹¹ KOCOUREK, J. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 204- 206.

⁹² § 76 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb.

k nepodmíněnému trestu, a jednalo by se o čin spáchaný v souvislosti s výkonem funkce soudce či při výkonu funkce soudce, funkce soudce zaniká dnem právní moci takového rozhodnutí.⁹³

V trestním řízení jsou soudci trestáni za činy, které naplňují skutkovou podstatu některého z trestných činů uvedených výše. V těchto případech nestačí potrestání soudce v kárném řízení. Soudci jsou v trestním řízení trestáni například za neoprávněné zvýhodnění odsouzeného tím, že prohlásí, že se osvědčil ve zkušební době, ačkoliv by k tomu dojít nemohlo.

Soudce Okresního soudu v Bruntále věděl, že odsouzeného neoprávněně zvýhodní, když jej fikcí osvědčí ve zkušební době, i když nevedl řádný život a ve zkušební době spáchal trestný čin podvodu, za který byl nepravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Tím, že u odsouzeného došlo k osvědčení ve zkušební době fikcí a odsouzený podal proti nepodmíněnému trestu odnětí svobody odvolání, musel odvolací soud přihlédnout nově i k osvědčení ve zkušební době a trest uložený ve zkušební době zmínil na podmíněný trest odnětí svobody. Soudce spáchal ještě další čtyři činy, u kterých si zjednodušil práci, když u odsouzených rozhodl, že ve vykonávacím řízení nebude pokračováno a řízení ukončil fikcí osvědčení ve zkušební době, i když odsouzení nevedli řádný život, ve zkušební době páchali další trestné činy, například zanedbání povinné výživy, nebo přestupky proti občanskému soužití či proti majetku. K osvědčení ve zkušební době by dojít nemohlo. Soudce tímto jednáním záměrně zvýhodnil odsouzené.

Okresní soud v Olomouci řízení proti obviněnému soudci Okresního soudu v Bruntále zastavil, neboť žalované skutky nejsou trestnými činy a neshledal ani důvod postoupení věci jinému orgánu.⁹⁴

⁹³ § 94 zákona č. 6/2002 Sb.

⁹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2013, sp. zn. 8 Tdo 1350/2013. In. *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 3. 2020].

Další oblastí, ve které soudci zneužívají svoji pravomoc, jsou případy vzetí obviněných do vazby, i když k těmto nejsou splněny zákonné podmínky. Soudkyně jednala v rozporu s povinnostmi, když ještě před tím, než proběhl výslech obviněného, nadiktovala do protokolu usnesení, kterým rozhodla o vzetí obviněného do vazby. Usnesení bylo nadiktováno do protokolu bez přítomnosti obviněného a jeho obhájkyne, přičemž bez jejich přítomnosti nemohlo být jednání o vazbě konáno, a tudíž ani rozhodnuto. Výslech obviněného byl proveden až následující den a jeho výpověď byla zaprotokolována až za vyhlášené usnesení. Obviněný poté podal stížnost. Soudkyně tak protiprávně omezila obviněného na svobodě v době od 25. 9. 2010 do 7. 10. 2010. Následně soudkyně rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby v souladu s § 77 odst. 2 trestního řádu zrušila a propustila jej na svobodu. Trestní stíhání soudkyně bylo zastaveno, neboť soudkyni byla předsedkyní soudu uložena výtka. Uložení výtky je rozhodnutí, pro které lze zastavit trestní stíhání dle § 127 odst. 2 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. j) trestního řádu.⁹⁵

V případě již výše zmíněného soudce insolvenčního úseku Krajského soudu v Brně Mgr. Kozáka bylo trestním soudem rozhodnuto o uznání viny ze spáchání přečinu zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, za což mu byl uložen trest odnětí svobody na 15 měsíců, který byl podmíněně odložen na zkušební dobu tří let. Tento trest byl Krajským soudem v Ostravě zmírněn na trest odnětí svobody v délce 15 měsíců, podmíněně odložen na zkušební dobu dvou let. Proti tomuto rozsudku podal soudce dovolání, které bylo odmítnuto. V tomto případě nelze použít zásadu subsidiarity trestí represe a potrestat soudce v kárném řízení, neboť uvedeným jednáním byly naplněny

⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 12. 2013, sp. zn. 6 Tdo 744/2013. In. *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 3. 2020].

všechny znaky skutkové podstaty a jedná se o čin společensky škodlivý.⁹⁶ Soudce proti rozhodnutí podal ústavní stížnost, která byla Ústavním soudem odmítnuta.

Z uvedených rozhodnutí vyplývá, že je se soudci ve většině případů vedeno kárné řízení. V případě, že je vedeno řízení trestní, bývá toto zpravidla zastaveno buď z důvodu uložení opatření v jiném řízení či z důvodu zjištění, že žalované činy nejsou trestnými činy. Pouze v několika případech byl soudce za svůj čin odsouzen v trestním řízení, jako tomu bylo například v případě soudce Mgr. Kozáka. Za spáchání trestných činů zneužití pravomoci úřední osoby bývají zpravidla ukládány podmíněné tresty odnětí svobody. Tím, že je rozhodnuto o vině soudce v trestním řízení, automaticky zaniká jeho funkce soudce.

Soudci jsou v trestním řízení na první pohled souzeni za skutky daleko větší intenzity, než je tomu u kárného řízení. Nicméně sankce ukládané v kárném řízení mnohdy bývají téměř citelnější než by se předpokládalo v řízení trestním. Pokud je totiž soudci v kárném řízení za nedbalostní provinění uloženo například opatření v podobě snížení platu ve výši 30% na dobu jednoho roku, jedná se de facto o uložení peněžité sankce ve výši dosahující několika set tisíc korun. Takovýto trest lze zpravidla jen těžko očekávat za spáchání přečinu. I oblasti činů jsou odlišné od činů projednávaných v kárném řízení.

V případech porušování pravomoci úřední osoby soudci si lze pokládat otázku, jak takovému porušování lze předcházet. Pro eliminaci porušení pravomoci úřední osoby v případě, kdy soudce spáchal kárné provinění a za toto je rozhodnuto kárným senátem Nejvyššího správního soudu o uložení kárného opatření, by bylo vhodné do rozhodnutí vložit poučení, které by obsahovalo informaci pro kárně odsouzeného soudce, že v případě opakovaného uznání viny bude kárné opatření minimálně dvojnásobně přísné, to znamená, že v případě, že by bylo soudci uloženo kárné opatření ve formě snížení platu o 30% na jeden rok,

⁹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. 7 Tdo 858/2019. In. *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 3. 2020].

by v případě druhého porušení bylo uloženo kárné opatření ve formě snížení platu o 30% na dva roky a v případě následujícího jakéhokoliv kárného provinění by bylo uloženo kárné opatření ve formě odvolání z funkce soudce. Soudcům by tak bylo v rozhodnutí předestřeno, co nastane v případě dalších provinění.

Některých trestných činů se soudci dle mého názoru dopouštějí v případě, že mají příliš vysoký nápad a chtějí si práci ulehčit, proto jak jsem již uváděla výše, by se tato situace dala vyřešit i přidělením asistenta, na kterého by soudce mohl přenést část svých povinností, nedocházelo by k trestným činům a ani ke kárným proviněním.

Soudci jsou osobnosti, ke kterým veřejnost vzhlíží a uznává je jako autoritu. V případě prohřešků soudců jejich autorita klesá a klesá i důvěra veřejnosti v nezávislé a nestranné rozhodování soudů obecně, je proto velice žádoucí zajistit, aby soudci svoji pravomoc nezneužívali vůbec anebo alespoň v co nejmenší míře a aby měl ke své práci zajištěn dostatečně kvalitní odborný aparát, který jim s rozhodnutími pomůže.

5. Trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby příslušníkem Policie ČR

V další kapitole se zaměřím na trestnou činnost příslušníků Policie České republiky, neboť právě tyto osoby jsou v porovnání s ostatními úředními osobami nejčastějšími pachateli trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby. Zaměřím se mimo jiné na typické oblasti, ve kterých příslušníci zneužijí svoji pravomoc, a následně jsou potrestáni za kázeňský přestupek služebním funkcionářem a zároveň je proti nim zahájeno trestní stíhání. Mezi tyto typické oblasti patří zejména neúměrné užití donucovacích prostředků a exces, neoprávněná lustrace či pomoc na pojistných podvodech. Zaměřím se na tresty, které jsou jim za toto jednání ukládány, a nastíním možná preventivní opatření. Policisté kromě již výše uvedených situací, ve kterých zneužívají svoji pravomoc, páchají i další trestnou činnost, která se týká například vydírání, vyzrazování pachatelům trestných činů, že je proti nim vedeno vyšetřování, čímž dochází k maření vyšetřování.

Pouze pro stručnost objasním níže uvedené pojmy, neboť oproti řízení se soudci je pojmosloví v řízení o příslušnících Policie České republiky jiné. Všechny pojmy i řízení o kázeňském přestupku jsou upraveny zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Prvním pojmem je kázeňský přestupek. Kázeňský přestupek není trestným činem ani přestupkem, jedná se o zaviněné jednání porušující služební povinnost. V případě, že služební funkcionář zjistí, že protiprávní jednání je trestným činem nebo přestupkem, věc postoupí příslušnému orgánu. Kázeňským přestupkem je i dosahování neuspokojivých výsledků. V tomto případě, stejně jako u ostatních kázeňských přestupků, musí být prokázáno zavinění, tedy musí dojít k situaci, kdy příslušník, ať již vědomě nebo nedbalostně, dosahuje neuspokojivých výsledků.⁹⁷

⁹⁷ CHROBÁK, J. a kol. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: Praktický komentář*. In: *ASPI [právní informační systém]*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019 [cit. 20. 5. 2020].

Dalším důležitým pojmem jsou kázeňské tresty, které jsou příslušníkům ukládány za kázeňské přestupky. Zákon o služebním poměru stanoví sedm kázeňských trestů, které mají jak preventivní, tak represivní funkci.

„Příslušníkovi se ukládá kázeňský trest:

- a) písemné napomenutí,*
- b) snížení základního tarifu až o 25% na dobu nejvýše 3 měsíců,*
- c) odnětí služební medaile,*
- d) odnětí služební hodnosti,*
- e) pokuta,*
- f) propadnutí věci, nebo*
- g) zákaz činnosti. “⁹⁸*

Kázeňský trest v podobě pokuty, propadnutí věci nebo zákazu činnosti je možno příslušníkovi uložit pouze v případě, kdy jeho jednání naplňuje znaky přestupku. Mohou být uloženy dohromady nebo v kombinaci s písemným napomenutím nebo odnětím služební medaile.⁹⁹

Následně je nutné objasnit, jak probíhá řízení ve věcech služebního poměru. Toto řízení je zahájeno podnětem bezpečnostního sboru či na žádost účastníka. Okamžikem zahájení řízení je v případě podnětu podaného účastníkem den, kdy je podnět doručen služebnímu funkcionáři, a v případě, kdy je řízení zahajováno z podnětu bezpečnostního sboru dnem, ve kterém je vůči účastníku učiněn první úkon.¹⁰⁰ Existuje pouze jediná situace, ve které lze řízení zahájit tak, že je proti účastníku učiněn první úkon. Jedná se o situaci, kdy je účastníku jako první úkon doručena výpověď na základě řízení o propuštění ze služebního poměru dle § 42 odst. 1 písm. d), tedy v případě, kdy příslušník „*porušil služební*

⁹⁸ § 51 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších právních předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 4. 5. 2020].

⁹⁹ § 51 odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb.

¹⁰⁰ § 178 odst. 1, 2 zákona č. 361/2003 Sb.

*slib tím, že se dopustil zavrženíhodného jednání, které má znaky trestného činu a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru“.*¹⁰¹

Poté, co služební funkcionář zajistí všechny potřebné doklady, výpovědi svědků, znalecké posudky a další důkazy a zjistí tak stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti, vydá rozhodnutí.¹⁰² Rozhodnutí má konstitutivní povahu, tedy zakládá, mění nebo ruší práva a povinnosti individuálně určeného účastníka řízení, anebo povahu deklaratorní, kdy autoritativně konstatuje, zda určitá práva účastník řízení má či nemá.¹⁰³

5.1. Zvláštní řízení dle Hlavy III. zákona č. 361/2003 Sb.

V případě, kdy příslušník policie „*porušil služební slib tím, že se dopustil zavrženíhodného jednání, které má znaky trestného činu a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru*“¹⁰⁴ bude řízení o propuštění zahájeno v den, kdy osoba, v jejíž pravomoci je jednat a rozhodovat ve věci služebního poměru, tedy vedoucí organizační části bezpečnostního sboru nebo ředitel bezpečnostního sboru, vykoná první úkon vůči danému účastníku, kterým může být doručení rozhodnutí o propuštění.¹⁰⁵ Jedná se o zvláštní řízení.

V takovém řízení nemůže účastník před předáním rozhodnutí o propuštění realizovat svá práva vymezená v § 174 odst. 1 z. č. 361/2003 Sb. Tato práva bude moci realizovat až po předání rozhodnutí o propuštění. Takovýto postup lze

¹⁰¹ CHROBÁK, J. a kol. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: Praktický komentář*. In: *ASPI [právní informační systém]*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019 [cit. 20. 5. 2020].

¹⁰² § 180 zákona č. 361/2003 Sb.

¹⁰³ CHROBÁK, J. a kol. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: Praktický komentář*. In: *ASPI [právní informační systém]*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019 [cit. 20. 5. 2020].

¹⁰⁴ § 42 odst. 1 písm. d) zákona č. 361/2003 Sb.

¹⁰⁵ § 184-185 zákona č. 361/2003 Sb.

kupříkladu demonstrovat na případu policistky, která v době svého volna, mezi službami, zastavovala automobily za odměnu 2 000 Kč za jednu akci, kterou jí vyplácel nadřízený. Tento ji oblečenou do služebního stejnokroje vysílal na různé filmové akce. Policistka svým jednáním porušila služební slib, který složila v den nástupu k výkonu služby. Ředitelka Obvodního ředitelství policie Praha II vůči ní zahájila řízení doručením rozhodnutí o propuštění, neboť jde o zvláštní řízení dle Hlavy III. zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů a nebyla tak povinna čekat na rozhodnutí o vině. Pouze na základě jí známých informací skutek policistky posoudila a došla k závěru, že byl porušen služební slib.¹⁰⁶

Dle mého názoru je toto ustanovení v zákoně s možností propustit příslušníka za porušení služebního slibu pouze na základě posouzení služebním funkcionářem na místě. Služební funkcionář pouze posoudí, zda jednání příslušníka má znaky skutkové podstaty trestného činu, není třeba v případě propuštění dle § 42 odst. 1 písm. d) čekat, zda bude rozhodnuto o vině či nikoliv, toto ustanovení může být aplikováno i v případě, kdy trestný čin nebyl spáchán, služební funkcionář posuzuje, zda byl nebo nebyl porušen služební slib, zda příslušník jednal zavrženíhodným způsobem, které mělo znaky trestného činu a zda je toto jednání schopné ohrozit dobrou pověst Policie ČR.

5.2 Neoprávněná lustrace

Analýzou judikatury vážící se k příslušníkům Policie ČR vyplynulo, že policisté nejčastěji zneužívají svoji pravomoc tím, že neoprávněně lustrují v systémech policie a informace z těchto systémů následně předávají fyzickým osobám ať již za úplatu či bezúplatně anebo si tyto informace ponechávají pro svoji vlastní potřebu.

¹⁰⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 12. 2017, sp. zn. 9 Ad 16/2015. In. *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 7. 2020].

Příslušníci policie lustrují, neboli vyhledávají informace například v centrální evidenci obyvatel k ověření totožnosti osoby, v centrálním registru motorových a přípojných vozidel ke zjištění informací o vozidle a dále například v evidenci občanských průkazů, cestovních dokladů, řidičských průkazů, zbrojních průkazů a střelných zbraní. Lustrací je tedy myšlena činnost, která spočívá ve vyhledávání či ověřování sdělených informací v systémech policie. Policista se dopustí přestupku v případě, kdy v těchto evidencích lustruje z jiného důvodu, než je potřeba ověřit informace, které jsou nezbytné k výkonu jeho činnosti. Mezi tyto situace, kdy policista zneužívá lustraci, patří například dohledávání spolužáků ze základní školy, aby jim mohla být doručena pozvánka na setkání po letech. V tomto případě se policista dopouští pouze kázeňského přestupku, neboť informace získává pro svoji potřebu, bezúplatně a nepůsobí žádné osobě újmu. Závažnější je situace, kdy je policista požádán osobou z řad veřejnosti, aby mu za úplatu předložil údaje, které lze získat v evidencích policie. V tomto případě již nejde o kázeňský přestupek, nýbrž o trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby a trestný čin úplatkářství. V případě, kdy zjištěné informace předané do rukou objednatele způsobí vylustrované osobě závažnou újmu, bude se kromě již výše zmíněných dvou trestných činů jednat i o trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji.¹⁰⁷

O neoprávněnou lustraci se jednalo v případě policisty, který zcela úmyslně a protiprávně vylustroval v systému Policie ČR telefonní číslo za účelem zjištění jména, příjmení, rodného čísla a adresy osoby, které dané telefonní číslo bylo přiděleno. Tuto lustraci v systému zdůvodnil tak, že jako důvod lustrace uvedl: „poznatek“. Tyto údaje následně předal objednateli, fyzické osobě. Takovým způsobem provedl ještě tři další lustrace. V posledním případě, kterého se toto rozhodnutí týká, využil obviněný svého kolegu k lustraci vozidla pod záminkou, že toto vozidlo má v informačním systému blokováno. Policista

¹⁰⁷ SALVET, Leo. *Kriminalita policistů České republiky*. In: ASPI [právní informační systém]. 1. vyd. Praha: Linde, 2011, Wolters Kluwer ČR [cit. 25. 8. 2020].

spáchal kromě přečinu zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku i přečin neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací dle § 230 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku. Za těchto pět skutků byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody na jeden rok, který byl podmíněně odložen na zkušební dobu 18 měsíců.¹⁰⁸

V jiné situaci využil policista toho, že má přístup k systému policie, a pro řešení svých osobních záležitostí vylustroval čtyři osoby, přičemž si v systému prošel i všechny případy, ve kterých se tyto osoby vyskytovaly. Jednal v úmyslu zajistit si pro sebe osobní prospěch. Tímto svým jednáním se dopustil přečinu zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku a přečinu neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací dle § 230 odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) trestního zákoníku. Byl mu uložen trest odnětí svobody na 12 měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen na 15 měsíců.¹⁰⁹

Z výše uvedeného plyne, že v těchto dvou případech byly policistům za podobné skutky uloženy podobné tresty, jiná situace by nastala v případě, kdy by policista za neoprávněné získání informací ze systému policie dostal finanční odměnu.

Jedná se dle mého názoru o jednání, které je svojí povahou velice závažné, neboť je do příslušníků policie vkládána vysoká důvěra v tom smyslu, že jsou jim tyto údaje zpřístupněny, a očekává se, že nebudou osobní údaje z databází zneužívat. A že vloženou důvěru nezneužijí k vlastnímu prospěchu tím, že by citlivé údaje použili k vlastnímu prospěchu. Na základě neoprávněně poskytnutých informací ze strany policisty by mohlo například být jiné osobě v krajním případě i ublíženo na zdraví.

¹⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 7 Tdo 1001/2019. In. *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 7. 2020].

¹⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 2. 2018, sp. zn. 7 Tdo 157/2018. In. *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 7. 2020].

Je žádoucí, aby k těmto neoprávněným lustracím nedocházelo vůbec, nebo alespoň docházelo v co nejnižší míře. Zabránit neoprávněným lustracím jde z mého pohledu velice obtížně, neboť policistům nelze zakázat, aby v systémech policie lustrovali, neboť lustraci potřebují k výkonu svého povolání. Nelze tedy povolit lustraci jen některým policistům, například pouze jednomu ve službě. Možnou prevencí je seznamování policistů se skutky jejich kolegů, včetně toho, jak za taková jednání byli postiženi. Vědomí, že neoprávněná lustrace kolegů byla odhalena a vědomí toho, jaké tresty jim za toto byly uloženy, kdy i samotné projednání jejich činu před soudem je velkým trestem, by mohly vést k tomu, že se policisté takové neoprávněné lustrace vyvarují.

V některých případech je neoprávněná lustrace prováděna i za úplatu. Takové situaci by se dalo zabránit například větším platovým ohodnocením policistů, aby tito neměli potřebu si „přivydělávat“ přijímáním úplatků. Nebylo by od věci policisty za jejich bezproblémovou činnost u policie odměňovat různými motivačními příplatky.

Také časté kontroly lustrací a prověřování, zda tyto lustrace byly prováděny z důvodu potřeby ověření totožnosti zadržené osoby, nebo ověření, zda například automobil, který byl zastaven hlídkou policie, nebyl odcizen, by vedly ke snížení počtu takovýchto jednání. V případě, kdy je jako důvod lustrace uveden pouze „poznatek“, jako tomu bylo v případě uvedeném výše, anebo jiný neurčitý důvod, je na místě, aby provedená lustrace byla prověřena hlouběji, neboť je možné, že se jedná o neoprávněnou lustraci. Možnost lustrace by měla být podmíněna konkrétním úkonem pod konkrétní spisovou značkou, kde by bylo na první pohled viditelné, z jakého důvodu tato lustrace proběhla, a byl by doložen důvod lustrace.

5.3. Neúměrné užití donucovacích prostředků a excesy

Dalším jednáním policistů, kterým zneužívají svoji pravomoc a které se v judikatuře objevuje velice často je nepřiměřené užití donucovacích prostředků a policejní excesy, kdy příslušníci bezdůvodně napadají osobu, která je mnohdy omezená na osobní svobodě a nemá možnost se bránit.

Policisté jsou k výkonu svých povinností oprávněni použít donucovací prostředky v případě, kdy osoba například nespolupracuje při zatýkání a klade odpor. V některých případech ale může dojít i k situaci, ve které policista překročí zákonem stanovené hranice pro použití donucovacích prostředků. Tohoto jednání se může dopustit jak úmyslně, tak i nedbalostně. Zatímco nedbalostní překročení pravomocí policistou zakládá kázeňskou odpovědnost, tak v případě úmyslného překročení pravomocí se bude jednat o odpovědnost trestněprávní.

Co se týče nedbalostního jednání při používání donucovacích prostředků, tak toto spočívá v nesprávném vyhodnocení situace, v důsledku čehož policista použije služební zbraň nebo jiné donucovací prostředky v případě, kdy chybí adekvátní důvod.

Policisté mohou použít násilí z důvodu msty, dále z důvodu, že je na ně osoba vulgární, nespolupracuje, mají pocit nadřazenosti a myslí si, že si takové jednání mohou dovolit, neboť se domnívají, že se jim nic stát nemůže. Dalším důvodem je i vynucení přiznání osoby, že se daného činu dopustila. V těchto případech se bude většinou jednat o úmyslné neúměrné užití donucovacích prostředků nebo o exces.¹¹⁰

Rozdíl mezi neúměrným užitím donucovacích prostředků a excesem je dle mého názoru zejména v tom, že v případě, kdy policista neúměrně užije donucovací prostředky, se tento nachází v situaci, ve které je oprávněn a zároveň povinen tyto

¹¹⁰ SALVET, Leo. *Kriminalita policistů České republiky*. In: ASPI [právní informační systém]. 1. vyd. Praha: Linde, 2011, Wolters Kluwer ČR [cit. 25. 8. 2020].

použít, avšak nesprávně vyhodnotí situaci a použije donucovací prostředek vyšší intenzity, než bylo nutné. Excesem je naopak situace, kdy policista fyzicky napadne osobu, která má již ruce spoutané za zády a nedělá výtržnosti. V takových případech dle mého policisté neovládnu svoji agresi a bez objektivního důvodu, z důvodu msty či vynucení přiznání osobu fyzicky napadnou.

V případě, kdy byla prověřovaná osoba předvedena na služebnu policie ke zjištění totožnosti, a došlo mezi ní a příslušníkem policie ke slovní rozepři, na základě které policista bez varování a výzvy napadl předvedenou osobu tak, že ji několikrát udeřil obuškem do horní části těla. Způsobil mu pruhovité hematomy a frakturu žebra. Spáchal kromě přečinu zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku i přečin ublížení na zdraví dle § 146 odst. 1 trestního zákoníku. Za toto jednání mu byl uložen trest odnětí svobody na 18 měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen na dva roky. Dále mu byla uložena povinnost nahradit nemajetkovou újmu ve výši 22 884 Kč.¹¹¹

Osoba byla eskortována na služebnu policie, neboť bylo důvodné podezření, že v baru, kde se nacházela, se dopouštěla protiprávního jednání. Policista tuto osobu, byť měla ruce spoutané za zády, shodil z policejního auta a opakovaně kopl a udeřil do těla a obličeje. Této osobě způsobil tržnou ránu na ušním boltci a několik krevních výronů na různých částech těla. Policista se dopustil přečinu zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, za což mu byl uložen trest odnětí svobody na 12 měsíců, který byl podmíněně odložen na zkušební dobu 12 měsíců, dále bylo policistovi uloženo, aby nahradil poškozenému způsobenou škodu a aby nahradil škodu i pojišťovně.¹¹²

¹¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 4 Tdo 160/2017. In. *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 7. 2020].

¹¹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2018, sp. zn. 8 Tdo 493/2018. In. *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 7. 2020].

Pokud jde o tresty za zneužití pravomoci úřední osoby v souvislosti s úmyslným překročením hranic pro použití donucovacích prostředků, tak je logické, že pokud se jedná o první takový trestný čin spáchaný policistou, bude uložený trest odnětí svobody na určitou dobu odložen. Je i logické, že v případě způsobení škody bude policistovi uloženo nahradit škodu. V případě excesivního užití násilí by bylo vhodné uložit i trest zákazu činnosti na přiměřeně dlouhou dobu. Myslím si, že tento trest by pro policisty byl i více motivující k tomu, aby se takového jednání příště vyvarovali. Dále by dle mého názoru takový policista měl podstoupit důkladné psychologické testy, které by se zaměřovaly výhradně na to, jaké má policista sklony k násilí. V případě důvodného podezření, že by se toto násilí mohlo opakovat, měl by být propuštěn ze služebního poměru. Tím, že policisté neúměrně užívají donucovací prostředky a páchají násilí na zadržených osobách, snižují věrohodnost činnosti policie.

Jak zabránit tomu, aby policisté neúměrně používali donucovací prostředky vůči zadrženým osobám? Myslím si, že nejlepší prevence by spočívala pro nové příslušníky policie zejména v tom, že by se tyto upozorňovali na situace, kterých se dopustili jejich kolegové a bylo by současně poukazováno na to, jaké jim za to byly uloženy sankce. Donutí je to víc přemýšlet nad jejich jednáním a nad tím, jestli nepřekračují své pravomoci.

Domnívám se, že by se u nově přichozích policistů mělo důkladnými psychotesty zkoumat, jaké mají sklony k násilí a odhalit tyto sklony dříve, než dojde například k ublížení na zdraví zadržené osobě.

5.4. Pomoc na pojistném podvodu

Posledním příkladem jak policisté zneužívají svoji pravomoc, jsem analýzou judikatury vybrala napomáhání k pojistnému podvodu. Tento typ zneužívání

pravomoci je páčán příslušníky policie často a jedná se dle mého názoru o jednání, které má vysokou míru závažnosti.

Velice závažným jednáním policistů je pomoc na pojistných podvodech. Tohoto jednání se příslušníci dopouštějí v případě, že zinscenují dopravní nehodu či vloupání do domu, bytu, obchodů, skladů. Na základě tohoto jednání sepíší falešný protokol o vloupání či dopravní nehodě dle přání subjektu. Osoba na základě falešného protokolu získá od pojišťovny plnění, mnohdy i v řádech miliónů korun. Policista má tomto plnění s největší pravděpodobností podíl.¹¹³

Pomoci na pojistném podvodu se dopustil policista, který sepsal s poškozenou protokol o vloupání do vozidla, aniž by k vloupání došlo. Policista věděl, že k vloupání nedošlo, a ani dojít nemohlo, neboť automobil se v uvedené dobu nenacházel na místě, na kterém k vloupání mělo dojít. Na základě tohoto protokolu bylo poškozené pojišťovnou vyplaceno plnění ve výši 65 772 Kč. Policista se dopustil kromě přečinu zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 odst. 1 písm. a, c trestního zákoníku i účastenstvím ve formě pomoci na přečinu pojistného podvodu dle § 210 odst. 1 písm. c) a odst. 4. Za to mu byl uložen trest odnětí svobody na 15 měsíců, který byl odložen na zkušební dobu 2,5 roku, dále mu byla uložena povinnost nahradit způsobenou škodu, zákaz činnosti ve služebním poměru Policie České republiky, Vojenské policie České republiky, a zaměstnání u Městské policie a Obecní policie na 2,5 roku, spolu s dalšími dvěma obviněnými mu bylo uloženo nahradit poškozené pojišťovně škodu 72 000 Kč.¹¹⁴

Pomoc na pojistném podvodu je dle mého názoru závažné porušení pravomoci. Policisté mají moc sepsat jakýkoliv protokol, který je pojišťovnami respektován a na základě něhož osobám poskytují plnění. Pojišťovny by měly vždy prošetřit, zda k dopravní nehodě či vloupání skutečně došlo. Nechat si

¹¹³ SALVET, Leo. *Kriminalita policistů České republiky*. In: ASPI [právní informační systém]. 1. vyd. Praha: Linde, 2011., Wolters Kluwer ČR [cit. 25. 8. 2020].

¹¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1656/2016. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 7. 2020].

vysvětlit všechny podezřelé okolnosti, aby v případě sepsání falešného protokolu byla trestná činnost policistů odhalena dříve, než bude vyplaceno plnění. Je zejména v zájmu pojišťovny, aby byly odhaleny pojistné podvody včas a plnění nebylo poskytnuto.

Stejně jako u dvou výše zmíněných problematik v činnosti policistů i zde by došlo k výraznému omezení trestné činnosti páchané policisty v případě, kdy by příslušníci byli lépe platově ohodnoceni.

Z výše uvedených rozhodnutí plyne, že policisté se při svém jednání zpravidla dopouštějí několika trestných činů zároveň. Dle mého názoru tím, že jsou oblečeni v uniformě, mají pocit moci, myslí si, že mohou cokoliv a dle toho i jednají. Při výběru nových členů policejního sboru by se mělo důkladněji dbát na charakterové vlastnosti uchazeče, důkladnými testy prověřit, zda uchazeč má či nemá sklony k agresivitě.

Jak již bylo uvedeno výše, uchazeči i nově přijatí příslušníci do služebního poměru by se měli upozorňovat na trestné činy, které spáchali jejich kolegové a na to, jaké tresty jim za toto jednání byly uloženy. Je to dle mého názoru výborná prevence, neboť tyto osoby budou mít na paměti, jaký trest byl kolegům za určitá jednání uložen, a takového jednání se vyvarují.

Co se týče trestů, je většinou ukládán trest odnětí svobody, který je dále na různě dlouhou dobu podmíněně odložen na zkušební dobu. Ve většině případů je k tomuto trestu uložen i peněžitý trest. Dle mého názoru by za takhle závažná jednání popsaná výše měli být policisté postaveni mimo službu na dobu, která je adekvátní ke spáchanému činu. V případě, kdy spáchá trestný čin policista vyššího postavení, tomuto by měla být snížena hodnost.

Z výše uvedeného plyne, že ve většině případů je protiprávní jednání policisty finančně motivované. Jedná se například o poskytnutí informace ze systému policie za úplatu, vydírání či ukázání policejního spisu za úplatu i pomoc

na pojistném podvodu je dle mého názoru za úplatu, neboť policista poté, co osoba získá plnění od pojišťovny, je část tohoto plnění jako odměna příslušníku vyplacena. Druhá skupina činů policistů není finančně motivovaná, zde se bude jednat zejména o neúměrné užití donucovacích prostředků. V tomto případě policisté nezvládnou svoji agresi, nechovají se profesionálně a vybíjí si na zadržených osobách svoji zlost.

6. Závěr

Cílem diplomové práce byla analýza judikatury vážící se k trestnému činu zneužívání pravomoci úřední osoby. Nejdříve bylo nutné objasnit základní pojmy vážící se k této problematice, mezi které patří pojem úřední osoba. V rámci této kapitoly jsem se zabývala i dalším okruhem osob, které by měly být zákonem zvýšeně chráněné. V současné době je v případě trestného činu vraždy na zdravotnickém personálu pouze zvýšený trest pro pachatele těchto trestných činů. Tito pachatelé ve většině případů netuší, že budou přísněji potrestáni, toto ustanovení tedy neposkytuje zdravotnickému personálu zvýšenou ochranu. Je vhodné, aby například v ustanovení týkajících se okolností vylučujících protiprávnost, mezi které patří například nutná obrana či krajní nouze byla přidána speciální úprava pro použití zdravotníky. Zdravotníci by neměli strach se v případě fyzického napadení pacienty bránit. Stejnou úpravu bych navrhovala zařadit i pro učitele.

Další kapitoly jsou zaměřeny na vysvětlení pojmu pravomoc úřední osoby, neboli oprávnění autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech prostředky, které jsou jí pro výkon svěřeny. Dále jsem se zabývala otázkou, kdy dochází ke zneužití této pravomoci, tedy že zneužití pravomoci musí nastat při výkonu této pravomoci. Trestný čin spáchaný úřední osobou v době jejího volna nebude posuzovaný jako trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby, neboť tento nebyl spáchán v souvislosti s její pravomocí a svěřenými prostředky pro výkon těchto pravomocí.

Následně jsem se zabývala pojmem odpovědnost, který souvisí s pravomocí, respektive s jejím porušením. Pro diplomovou práci byla nejdůležitější odpovědnost trestněprávní. Tyto stojí na dvou zásadách, na zásadě zákonnosti a zásadě subsidiarity trestní represe. Zásada subsidiarity trestní represe byla stěžejní pro druhou část diplomové práce a znamená, že prostředky trestního

práva lze použít až v případě, kdy nelze použít prostředky mírnější, mezi které řadíme například kárné řízení.

Co se týče kapitoly, ve které byl rozebrán trestný čin, tato je zaměřena na vysvětlení jednotlivých znaků skutkové podstaty trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby. Tedy na to, v čem v případě tohoto trestného činu spočívá subjekt, subjektivní stránka, objekt, objektivní stránka.

Následuje kapitola týkající se srovnání trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby tak, jak je vymezen v trestním zákoníku s trestným činem zneužití pravomoci veřejného činitele vymezeným v trestním zákoně z roku 1961.

Druhá část práce začíná statistikou, která mi byla poskytnuta Nejvyšším státním zastupitelstvím v Brně a ze které vyplývá počet páchaných trestných činů úředními osobami, jež jsou páhány v souběhu s trestným činem zneužití pravomoci úřední osoby. Dále je z tabulky patrné kolik věcí bylo odloženo, projednáno ve zkráceném přípravném řízení na základě kterého byl následně podán návrh na potrestání. Na kolik úředních osob byla podána obžaloba a kolik trestných činů bylo natolik závažné, že osoby byly vzaty do vazby. Celkové hodnocení páchaní tohoto trestného činu úředními osobami je takové, že nejde o trestný čin, který by byl páchán ve vysoké frekvenci, páchaní tohoto trestného činu nevykazuje ve většině případů ani vysokou míru společenské škodlivost. Ve vazbě skončilo pouze asi 10% úředních osob, přičemž nejvíce na dobu do dvou měsíců, nehrozilo tedy, že by osoby uklekly, skrývaly se, nebo že by trestný čin páchaly opakovaně nebo v případě, kdy trestný čin nedokončili, se pokoušely o jeho dokončení. Dle mého názoru jsou úřední osoby nejčastěji brány do vazby, aby neovlivňovaly svědky a ihned poté, co jsou svědci vyslechnuti, odpadá vazební důvod a úřední osoba je z vazby propuštěna.

Stěžejní část diplomové práce je věnována analýze judikatury týkající se soudců a příslušníků Policie České republiky. V případě soudců bylo analýzou zjištěno, že se nejčastěji v rámci své činnosti dopouští nečinnosti, která se

projevuje ať již při vyhotovování rozhodnutí nebo v rámci řízení nečiní žádné úkony, i když by jej činit měli. Dále se soudci dopouští zneužití své pravomoci tak, že z důvodu pojatosti rozhodují ve prospěch či neprospěch některého z účastníků aniž by pro takové rozhodování měli objektivní důvody. Poslední oblastí, kterou jsem se v případě soudců zabývala, byly situace, ve kterých soudci zneužívají svoje postavení.

Soudcům je za většinu jejich pochybení kárným senátem Nejvyššího správního soudu uloženo kárné opatření, neboť se tento domnívá, že uložení kárného opatření soudcům je za většinu jejich provinění dostačující a že tedy není nutné zahajovat trestní řízení. Nejčastěji ukládanými tresty je snížení platu v různé výši na různě dlouhou dobu. Jelikož je plat soudce vysoký, snížení platu pro něj bude velmi citelné, mnohokrát citelnější než uložení sankce v trestním řízení, neboť kárné opatření se ve výsledku může vyšplhat až k několika set tisícům.

Soudcům, jimž bylo uloženo kárné opatření Nejvyšším správním soudem poprvé, by toto mělo být nižší intenzity a v rozhodnutí o uložení kárného opatření by mělo být poučení, v němž by bylo varování pro kárně obviněného soudce, co by nastalo v případě, kdy by svoji pravomoc jakýmkoliv způsobem zneužíval znovu.

Kárný senát Nejvyššího správního soudu neukládá dle mého názoru kárná opatření za nečinnost soudců stejně přísně. Myslím si, že by bylo vhodné stanovit pravidla, na základě kterých by byla ukládána kárná opatření ve formě snížení platu na základě počtu věcí, ve kterých je soudce nečinný a dále by bylo nutné zohlednit i délku takového prodlení. Poté, co by soud dospěl ke konkrétní výši a délce snížení platu by mohly být brány v úvahu různé polehčující či přitěžující okolnosti, přičemž by bylo možné se od uloženého kárného opatření odchýlit pouze mírně.

Domnívám se, že soudci by za svá pochybení měli být trestáni velice přísně, jsou autoritou a vzorem pro společnost a jejich pochybení způsobují ztrátu důvěry veřejnosti v soudce i v soudnictví jako celek.

Kromě kárného provinění páchají soudci i skutky, které naplňují skutkovou podstatu trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby, těchto je daleko méně než kárných provinění. V některých případech je zároveň zahájeno kárné i trestní řízení, neboť uložení trestu v kárném řízení nevyklučuje potrestání soudce v trestním řízení. Naopak pokud je rozhodnuto o vině soudce v trestním řízení a zároveň je vedeno řízení kárné, je toto zastaveno, neboť když je soudce odsouzen za úmyslný trestný čin nebo za nedbalostní trestný čin s nepodmíněným trestem odnětí svobody, zaniká jeho funkce.

Následně jsou rozebrány z mého pohledu nejčastější oblasti, ve kterých příslušníci Policie ČR zneužívají svoji pravomoc. Jedná se zejména o nepřiměřené použití donucovacích prostředků a exces, neoprávněnou lustraci a o pomoc na pojistných podvodech. Celkově si myslím, že policisté tuto trestnou činnost páchají zejména z pocitu moci, nedostatečného platového ohodnocení a v případech kdy nepřiměřeně užívají násilí, z důvodu sklonů k agresivitě.

Za tyto činy jim bývá zpravidla uložena náhrada způsobené škody, trest odnětí svobody, který bývá na různě dlouhou dobu odložen. Za zneužití pravomoci úřední osoby nepřiměřeným užitím donucovacích prostředků nebo excesem, v rámci kterých dojde k ublížení na zdraví, by měl být příslušník policie na určitou dobu postaven mimo službu a měly by se zkoumat jeho sklony k agresivitě, aby k takovému jednání v budoucnu již nedocházelo. Zneužívání pravomoci příslušníků Policie České republiky by dle mého názoru přispělo lepší platové ohodnocení, různé motivační příplatky, důslednější psychotesty zaměřené na sklony k agresivitě, zpřístupnění lustrací pouze nezbytně nutnému počtu příslušníků.

Srovnáním oblastí, ve kterých se zneužití pravomoci úřední osoby dopouštějí soudci a příslušníci policie je patrné, že tyto oblasti se od sebe liší. Je to zejména oblastmi, ve kterých svoji pravomoc mohou zneužívat, příslušníci policie zejména při vyšetřování a ověřování různých informací a soudci poté při rozhodování o vině a trestu.

7. Seznam literatury

Monografie:

1. FILIP, J.; HOLLÄNDER, P.; ŠIMÍČEK, V. In. *Beck-online* [právní informační systém]. *Zákon o Ústavním soudu: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 896 s. ISBN 978-80-7179-599-5 [cit. 14. 6. 2020].
2. FILIP, J., SVATONĚ, J. *Státověda*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011, 400 s. ISBN 978-80-7357-685-1.
3. FRYŠTÁK, M. a kol. *Trestní právo hmotné - obecná část*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2008, 173 s. ISBN 978-80-8707-170-0.
4. FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, 332 s. ISBN 978-80-7552-622-9.
5. GRYGAR, J. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. In: *ASPI* [právní informační systém]. Praha: Wolters Kluwer, 2018, 600 s. ISBN: 978-80-7598-162-2 2007 [cit. 14. 6. 2020].
6. HENDRYCH, D. a kol. *Správní věda – Teorie veřejné správy*. 4. aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2014, 250 s. ISBN 978-80-7478-561-0.
7. CHROBÁK, J. a kol. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: Praktický komentář*. In: *ASPI* [právní informační systém]. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019, 502 s. ISBN 978-80-7598-539-2 [cit. 11. 5. 2020].
8. JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. aktualizované vyd. Praha: Leges, 2017, 1312 s. ISBN 978-80-7502-230-1.
9. KOCOUREK, J. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, 472 s. ISBN 978-80-7400-292-2.

10. MATES, P., SEVERA, J. *Odpovědnost státu za výkon veřejné moci*. 1. vyd. Praha: Leges, 2014, 176 s. ISBN 978-80-7502-021-5.
11. NOVOTNÝ, Z.; DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 1579 s. ISBN 978-80-7400-107-9.
12. SALVET, L. *Kriminalita policistů České republiky*. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR. 1. vyd. Praha: Linde, 2011, 256 s. ISBN 978-80-7201-849-9 [cit. 25. 8. 2020].
13. ŠÁMAL, P a kol.: *Trestní zákoník I: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1450. ISBN 978-80-7400-428-5.
14. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, 1451-3586 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
15. VANTUCH, P. *Trestní zákoník s komentářem*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2011, 1368 s. ISBN 978-80-7263-677-8.
16. ŽATECKÁ, E. *Trestní právo hmotné a procesní – obecná část: Multimediální učební text*. 4., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, 172 s. ISBN 978-80-210-7955-7.

Články:

17. TIBITANZLOVÁ, A.; MULÁK, J. Ještě několik poznámek na téma zásady subsidiarity trestní represe. In: *Beck-online* [právní informační systém]. Praha: C. H. Beck, 2015 [cit. 10. 3. 2020].
18. VÁVRA, L. Zrození nové úřední osoby? *Právní prostor* [online]. Články, publikováno 26. 3. 2015 [cit. 8. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/zrozeni-nove-uredni-osoby>

Judikatura:

19. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2017, sp. zn. 5 Tdo 334/2017. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 10. 3. 2020].
20. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 4. 2010, sp. zn. 13 Kss 9/2009. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2010 [cit. 10.3.2020]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2009/000913Kss_0900088A_prevedeno.pdf
21. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 12. 2011, sp. zn. 11 Kss 7/2011. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2011 [cit. 10.3.2020]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2011/000711Kss_110_20120105094555_prevedeno.pdf
22. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 5. 2018, sp. zn. 16 Kss 1/2018. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2018 [cit. 10.3.2020]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2018/000116Kss_1800207_20180628083900_20180628150019_prevedeno.pdf
23. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 6. 2016, sp. zn. 16 Kss 1/2016. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2016 [cit. 10.3.2020]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2016/000116Kss_1600055_20160627085648_prevedeno.pdf
24. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. 13 Kss 1/2019. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2019 [cit. 1.5.2020]. Dostupné z:

- http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2019/000113Kss_1900191_20190925124222_20191008100017_prevedeno.pdf
25. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 4. 2019, sp. zn. 13 Kss 5/2018. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2019 [cit. 1.5.2020]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2018/000513Kss_1800116_20190513084318_20190513100034_prevedeno.pdf
26. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 10. 2019, sp. zn. 13 Kss 2/2019 *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2019 [cit. 1.5.2020]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2019/000213Kss_1900069_20191108094050_20191112090016_prevedeno.pdf
27. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2019, sp. zn. 11 Kss 6/2017. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, © 2019 [cit. 1.5.2020]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2017/000611Kss_1700059_20190709125909_20190710110014_prevedeno.pdf
28. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 12. 2013, sp. zn. 8 Tdo 1350/2013. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 10.3.2020].
29. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 12. 2013, sp. zn. 6 Tdo 744/2013. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 10. 3. 2020].
30. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. 7 Tdo 858/2019. In: Beck-online [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 10. 3. 2020].
31. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2017, sp. zn. 7 Tdo 1752/2016. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 5. 2020].

32. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 12. 2017, sp. zn. 9 Ad 16/2015. In. *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 7. 2020].
33. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 7 Tdo 1001/2019. In. *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 7. 2020].
34. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 2. 2018, sp. zn. 7 Tdo 157/2018. In. *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 7. 2020].
35. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 4 Tdo 160/2017. In. *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 7. 2020].
36. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2018, sp. zn. 8 Tdo 493/2018. In. *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 7. 2020].
37. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1656/2016. In. *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 7. 2020].

Internetové zdroje:

38. POSLANECKÁ SNĚMOVNA PČR: Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona, trestního zákoníku. [online]. Praha: POSLANECKÁ SNĚMOVNA PČR, 2008 [cit. 1. 2. 2020]. Dostupné z: <http://psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>
39. Základní informace: *Kancelář finančního arbitra* [online]. Finanční arbitr, © 2020 [cit. 1. 2. 2020]. Dostupné z: <https://finarbitr.cz/cs/financni-arbitr/zakladni-informace.html>
40. BLAŽEK, Pavel. Pavel Blažek: Otázky Václava Moravce. *ODS.cz* [online]. Články a média, publikováno 28. 2. 2016 [cit. 19. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/clanek/11263-otazky-vaclava-moravce>

Právní předpisy:

41. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 2. 2020].
42. Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 2. 2020].
43. Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 2. 2020].
44. Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 2. 2020].
45. Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1. 2. 2020].
46. Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 4. 2020].
47. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, účinný do 31. 12. 2009. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 21. 4. 2020].
48. Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších právních předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 21. 4. 2020].
49. Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. 6. 2020].

50. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 14. 6. 2020].
51. Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.
In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 14. 6. 2020].
52. Zákon č. 141/1961/2009 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 25. 7. 2020].

Ostatní:

53. Nejvyšší státní zastupitelství, předáno dne 14. 4. 2020 na základě žádosti podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.
54. Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 5/2011 ze dne 21. 12. 2011. In: *CODEXIS* [právní informační systém]. ATLAS Consulting [cit. 20. 1. 2020].

8. Přílohy

Seznam příloh

Příloha A – rok 2019	79
Příloha B – rok 2018	81
Příloha C – rok 2017	83

Příloha A:

**Přehled o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách podle státních zastupitelství
§ 329 - Zneužití pravomoci úřední osoby**

rok 2019

		Prah a	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	VSZ -OI	VSZ - Prah a	ČR
Vyřízeno proti osobám		24	11	7	21	9	17	19	17	3	9	137
Vyřízeno trestných činů		63	16	12	35	17	21	28	36	4	22	254
Počet trestných činů		96	17	12	35	17	21	28	36	4	22	288
Odloženo §159a tr.ř		0	0	1	4	0	8	12	2	0	0	27
z toho:	z důvodu promlčení trestního stíhání [§11/1b) tr.ř.]	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
z toho:	v prověřování	0	0	1	4	0	8	12	2	0	0	27
	ve zkráceném přípravném řízení (*)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Trestní stíhání		24	11	6	17	8	9	7	15	3	9	109
v tom:	obžaloby	23	9	6	17	8	7	7	14	3	6	100
	návrhy na schválení dohody o vině a trestu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	zastaveno, včetně podmíněného zastavení a schválení narovnání	1	1	0	0	0	2	0	1	0	3	8
	zastaveno § 172 tr.ř., § 70/2 ZSVM	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3	4
	podmíněně zastaveno	0	1	0	0	0	2	0	1	0	0	4
v tom :	schválení narovnání	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
z toh o:	z důvodu promlčení [§ 11/1b)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

		tr.ř.)]										
		postoupeno	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
		přerušeno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zkrácené přípravné řízení			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
v	tom:	podán návrh na potrestání	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		návrhy na schválení dohody o vině a trestu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		odloženo § 179c tr.ř., s výjimkou po schválení narovnání	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		podmíněně odloženo §179g tr.ř.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		odloženo po schválení narovnání	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vzato do vazby osob			5	1	0	0	0	0	0	3	0	9
z	toho:	obžalováno	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
v	tom:	délka vazby	4	1	0	0	0	0	0	0	0	5
		do 2 měsíců	4	1	0	0	0	0	0	0	0	5
		od 2 do 4 měsíců	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3
		od 4 do 8 měsíců	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		od 8 do 12 měsíců	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
		od 12 do 16 měsíců	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		nad 16 měsíců	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

115

¹¹⁵ Nejvyšší státní zastupitelství, předáno dne 14. 4. 2020 na základě žádosti podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Příloha B:

Přehled o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách podle státních zastupitelství § 329 - Zneužití pravomoci úřední osoby

rok 2018

	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	VSZ-OI	VSZ-Praha	ČR
Vyřízeno proti osobám	52	14	3	7	29	18	19	10	7	1	160
Vyřízeno trestných činů	112	24	3	12	58	21	49	17	14	2	312
Počet trestných činů	139	27	3	12	59	32	61	24	16	2	375
Odloženo §159a tr.ř	4	1	0	0	2	9	0	2	0	0	18
z toho: z důvodu promlčení trestního stíhání [§11/1b) tr.ř.]	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	3
z toho: v prověřování	4	1	0	0	2	9	0	1	0	0	17
ve zkráceném přípravném řízení *)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Trestní stíhání	48	13	3	7	27	9	18	8	7	1	141
v tom: obžaloby	46	10	2	5	22	9	17	1	7	1	120
návrhy na schválení dohody o vině a trestu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
zastaveno, včetně podmíněného zastavení a schválení narovnání	2	3	1	2	5	0	1	7	0	0	21
v tom:	zastaveno § 172 tr.ř., § 70/2 ZSVM	1	2	1	0	1	0	0	1	0	6
	podmíněně zastaveno	1	1	0	2	4	0	1	6	0	15
	schválení narovnání	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
z toho: z důvodu promlčení [§ 11/1b) tr.ř.]	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
postoupeno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	přerušeno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zkrácené přípravné řízení		0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
v tom:	podán návrh na potrestání	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
	návrhy na schválení dohody o vině a trestu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	odloženo § 179c tr.ř., s výjimkou po schválení narovnání	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	podmíněně odloženo §179g tr.ř.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	odloženo po schválení narovnání	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vzato do vazby osob		1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	3
z toho:	obžalováno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
v tom:	délka vazby											
	do 2 měsíců	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2
	od 2 do 4 měsíců	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
	od 4 do 8 měsíců	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	od 8 do 12 měsíců	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	od 12 do 16 měsíců	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	nad 16 měsíců	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

116

¹¹⁶ Nejvyšší státní zastupitelství, předáno dne 14. 4. 2020 na základě žádosti podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Příloha C:

Přehled o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách podle státních zastupitelství § 329 - Zneužití pravomoci úřední osoby

rok 2017

	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	VSZ-OI	VSZ-Praha	ČR
Vyřízeno proti osobám	57	14	6	12	25	5	16	11	10	10	166
Vyřízeno trestných činů	112	28	9	18	50	6	30	20	17	29	319
Počet trestných činů	133	30	12	18	52	12	30	20	17	32	356
Odloženo §159a tr.ř	2	0	0	5	2	1	1	3	0	0	14
z toho: z důvodu promlčení trestního stíhání [§11/1b) tr.ř.]	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
z toho: v prověřování	2	0	0	5	2	1	1	3	0	0	14
ve zkráceném přípravném řízení *)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Trestní stíhání	51	13	6	7	23	4	15	8	10	10	147
v tom: obžaloby	49	13	4	6	22	4	14	8	9	10	139
návrhy na schválení dohody o vině a trestu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
zastaveno, včetně podmíněného zastavení a schválení narovnání	2	0	2	1	1	0	1	0	1	0	8
v tom: zastaveno § 172 tr.ř., § 70/2 ZSVM	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
podmíněně zastaveno	0	0	2	1	1	0	1	0	1	0	6
schválení narovnání	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
z toho: z důvodu promlčení [§ 11/1b) tr.ř.]	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
postoupeno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
přerušeno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Zkrácené přípravné řízení			3	1	0	0	0	0	0	0	0	4
v tom:	podán návrh na potrestání		3	1	0	0	0	0	0	0	0	4
	návrhy na schválení dohody o vině a trestu		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	odloženo § 179c tr.ř., s výjimkou po schválení narovnání		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	podmíněně odloženo § 179g tr.ř.		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	odloženo po schválení narovnání		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vzato do vazby osob			1	0	0	0	6	0	1	0	0	13
z toho:	obžalováno		1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
v tom:	délka vazby	do 2 měsíců	1	0	0	0	6	0	0	0	0	12
		od 2 do 4 měsíců	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
		od 4 do 8 měsíců	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		od 8 do 12 měsíců	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		od 12 do 16 měsíců	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		nad 16 měsíců	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

¹¹⁷

¹¹⁷ Nejvyšší státní zastupitelství, předáno dne 14. 4. 2020 na základě žádosti podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.